

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Ekologie ve volebních programech politických stran kandidujících do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2021

Vypracoval: Štěpánka Machová
Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Hanáček, Ph.D.

České Budějovice 2023

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce panu PhDr. Vladimíru Hanáčkovi, Ph.D., za odborné vedení, vstřícnost, pomoc a cenné rady v průběhu zpracování tohoto tématu. Poděkování si zaslouží také poslanci Mgr. Šimon Heller a Ing. Viktor Vojtko, Ph.D., kteří byli ochotni poskytnout rozhovor k praktické části práce. V neposlední řadě děkuji své rodině, přátelům a příteli za psychickou podporu.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 20.4.2023

.....

Štěpánka Machová

Anotace

Tato bakalářská práce analyzuje volební programy politických stran, které se v roce 2021 ucházely o hlasy voličů do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a získaly potřebný počet hlasů pro získání mandátů. Práce je zaměřena na zachycení vizí ekologického rozvoje země v programu každé strany s ohledem na klimatickou politiku EU. Teoretická část poskytuje stručný přehled o parlamentních volbách v roce 2021, legislativě a směrnicích EU týkajících se udržitelného rozvoje a analýzu jednotlivých volebních programů. Praktická část porovnává environmentální politiku stran s osobními postoji vybraných příslušníků koalic/hnutí z Jihočeského kraje. Téma bylo zvoleno na základě osobního zájmu o udržitelnost a českou politiku.

Klíčová slova:

Ekologie, Životní prostředí, Environmentální politika, Volby 2021, Klimatická politika EU

Abstract

This bachelor thesis analyses the electoral programmes of the political parties that contested for the electoral votes for the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic in 2021 and won the necessary number of votes to win seats. The thesis focuses on capturing the visions of the country's ecological development within each party's programme with regard to EU climate policy. The theoretical part provides a brief overview of the 2021 parliamentary elections, EU legislation and directives related to sustainable development, and an analysis of each party's electoral programme. The practical part compares the parties' environmental policies with the personal positions of selected coalition/movement members from the South Bohemia region. The topic was chosen based on personal interest in sustainability and Czech politics.

Keywords:

Ecology, Environment, Environmental policy, Election 2021, EU Climate Policy

Obsah

Seznam zkratk.....	8
Úvod.....	10
1 Volby do Poslanecké sněmovny 2021.....	12
1.1 Obecný nástin volebních programů.....	12
1.1.1 SPOLU.....	12
1.1.2 ANO.....	12
1.1.3 Piráti a Starostové.....	13
1.1.4 SPD.....	13
2 Ústřední dokumenty o udržitelném rozvoji EU a ČR.....	14
2.1 Státní politika životního prostředí (SPŽP 2030).....	14
3 Ekologický program jednotlivých politických stran.....	16
3.1 Ovzduší.....	17
3.2 Odpady.....	19
3.3 Zdravé lesy.....	21
3.4 Voda v krajině a půda.....	23
3.5 Chráněná území a druhy.....	24
3.6 Zemědělství a těžba surovin.....	26
3.7 Doprava.....	28
3.8 Energetika, obnovitelné zdroje, konec uhlí a transformace.....	30
3.9 Klimatická politika EU.....	31
4 Praktická část – komparace volebních programů stran se stanovisky vybraných poslanců	33
4.1 SPOLU – Mgr. Šimon Heller (KDU-ČSL).....	34
4.2 ANO – Ing. Andrej Babiš.....	40
4.3 PirSTAN – Ing. Viktor Vojtko, Ph.D. (STAN).....	43
4.4 SPD – Jaroslav Bašta.....	49
Závěr.....	52
Seznam použité literatury.....	54
Prameny.....	54
Internetové zdroje.....	55
Seznam příloh.....	58
Tabulky.....	58

Otázky k rozhovoru	58
Přepis odpovědí – Mgr. Šimon Heller	59
Přepis odpovědí – Ing. Viktor Vojtko, Ph.D. (STAN)	63

Seznam zkratk

ANO	ANO 2011
apod.	a podobně
CO ₂	Oxid uhličitý
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČR	Česká republika
ČRo	Český rozhlas
ČSÚ	Český statistický úřad
ČT	Česká televize
ČTK	Česká tisková kancelář
EU	Evropská unie
CHKO	Chráněná krajinná oblast
JE	Jaderná elektrárna
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NATO	Severoatlantická aliance
NP	Národní park
NPP	Národní přírodní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
ODS	Občanská demokratická strana
PirSTAN	koalice Piráti a Starostové
PP	Přírodní památka
PR	Přírodní rezervace
PS	Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
SKNÚKIB	Stálá komise pro kontrolu činnosti Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost

SPD	Svoboda a přímá demokracie
SPOLU	Koalice ODS, KDU-ČSL, TOP 09
SPŽP 2030	Státní politika životního prostředí
STAN	Starostové a nezávislí
TOP 09	Tradice, Odpovědnost, Prosperita 2009
tzv.	takzvaný
VŽP	Výbor pro životní prostředí

Úvod

Životní prostředí je nedílnou a zcela zásadní součástí života každého z občanů. Pokud chceme zachovat existenci organismů, které jsou na dobrém životním prostředí závislé, včetně celé lidské společnosti, je zapotřebí o něj pečovat, chránit ho a udržovat pro další generace. Téma ekologie v posledních letech výrazně rezonuje jak v oborech přírodovědných, tak v humanitních. Udržitelnost a ekologie patří v současné době mezi fenomény, které si našly místo i ve sféře politiky a většina současných politických subjektů si je vědoma důležitosti těchto témat. Ve hře je hledisko existenciální, zároveň také čistě politické zájmy. Body zaměřující se na udržitelnost jsou bezesporu lákadlem na určitý okruh voličů, pro který je uvedená problematika podstatná a pro který může představovat rozhodující faktor při výběru politické strany, kterou následně podpoří ve volbách.

Jak již z názvu vyplývá, tato bakalářská práce je analýzou volebních programů politických stran, které na podzim 2021 kandidovaly do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a získaly potřebný počet hlasů pro obsazení místa v ní. Jedná se tedy o koalici SPOLU sdružující politické subjekty ODS, TOP 09 a KDU-ČSL, koalici Piráti a Starostové a opoziční ANO a SPD. Cílem je zachycení vizí environmentálního rozvoje ČR v jednotlivých volebních programech stran či koalic a následná komparace se subjektivními stanovisky vybraných poslanců. Jednotlivé politické subjekty jsou v bakalářské práci řazeny dle procentuální úspěšnosti ve volbách.

Práce je členěna na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je dále dělena na tři stěžejní kapitoly, přičemž první z nich je zaměřena na obecný nástin parlamentních voleb 2021. Druhá kapitola nabízí seznámení s ústředními legislativními dokumenty, které udávají směr, jakým by se ČR měla v následujících letech, v kontextu udržitelného rozvoje EU, ubírat. V kapitole třetí, která společně s praktickou částí představuje nejdůležitější a nejpřínosnější část práce, jsou již analyzovány samotné volební programy jednotlivých politických subjektů dle devíti různých environmentálních oblastí. Ačkoliv jsou tyto oblasti vyděleny do samostatných podkapitol, nelze je, vzhledem k mnoha vzájemným souvislostem – které jsou patrné i v samotných volebních programech stran – zcela izolovat. Z tohoto důvodu se jednotlivé tematické celky mírně prolínají a doplňují. Primárními zdroji této kapitoly jsou oficiální volební programy výše zmíněných politických uskupení a výsledky šetření Hnutí DUHA a Zelený kruh, na jejichž základě byla zvolena témata podkapitol.

Praktická část má podobu komparace, která vychází z teoretické části práce a vedeného rozhovoru, jehož cílem je zjistit, jak k tématům životního prostředí přistupují

vybraní jihočeští zástupci každého, politického subjektu, jehož volební program byl v teoretické části analyzován. V případě nedostatku zdrojů z důvodu neuskutečnění rozhovoru s některým z jihočeských poslanců budou využity veřejně dostupné internetové zdroje, které nabízejí vhodnou alternativu k rozhovoru s vybraným poslancem i mimo okruh Jihočeského kraje.

Téma bakalářské práce bylo zvoleno na základě vlastního zájmu o udržitelnost, současnou českou politiku a touhy rozšířit si obzory v oblastech klimatické politiky. Zároveň také proto, že by mohlo být do budoucna rozšířeno na úroveň diplomové práce se zaměřením na didaktiku ekologie v rámci výuky Občanské výchovy na druhém stupni ZŠ.

1 Volby do Poslanecké sněmovny 2021

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR se uskutečnily v pátek 8. a v sobotu 9. října 2021. Celkově se o mandát v PS ucházelo 22 politických subjektů, z nichž, po sečtení hlasů, procentuálně zvítězila koalice SPOLU s 27,79 % platných hlasů. Následovalo ANO, koalice Piráti a Starostové a SPD. Volební účast v těchto parlamentních volbách dosáhla 65,43 %, což tehdy odpovídalo zhruba 5,4 milionu odevzdaných obálek. (ČSÚ, 2021)

1.1 Obecný nástin volebních programů

1.1.1 SPOLU

Mezi hlavní témata volebního programu trojkoalice SPOLU patří například efektivní penzijní reforma, oddlužování státu, digitalizace některých částí státní správy, podpora dostupnosti bydlení či zkvalitnění školství a zdravotnictví. V oblasti životního prostředí SPOLU odkazuje na úzkou spolupráci s EU. Program nabízí řešení pro zkvalitnění vodohospodářství nebo třeba úrovně zemědělství. Zaměřuje se také na problematiku nezávislosti veřejnoprávních médií (ČT, ČRo, ČTK) a navrhuje zavedení systému, jehož potenciálem by mělo být zvýšení jistoty nezávislosti těchto médií. Přestože je koalice pro členství v EU a spolupráci s ní, trvá na tom, že ČR by si měla o některých záležitostech rozhodovat mimo její hranice. Jedná se například o povinné kvóty na migranty. (SPOLU, 2021)

1.1.2 ANO

Mezi ústřední body volebního programu hnutí ANO, v čele s Andrejem Babišem, patří ochrana státní suverenity a svrchovanosti před EU, zachování české koruny a ekonomická stabilita země. ANO nabízí řešení nedostatku bytů, zvýšení důchodů a zároveň zachování cenových výhod jízdného pro seniory i studenty. Otázku životního prostředí chce ANO řešit kompromisem, aby nedošlo ke snížení životní úrovně občanů. Program je zaměřen na ochranu tuzemského průmyslu, podporu českého zemědělství, prevenci zdraví a digitalizaci státu. ANO se zasazuje o aktivní a uznávané členství v organizaci NATO i EU. (ANO, 2021)

1.1.3 Piráti a Starostové

Koalice Pirátů a Starostů cílí po vzoru ANO na ekonomickou stabilitu České republiky. PirSTAN plánuje aktivně vystupovat proti korupci a hospodářské kriminalitě, volá po zefektivnění pandemických opatření nebo digitalizaci státní správy pro usnadnění života běžných občanů, ale i úředníků. Poměrně obsáhle také cílí na problémy českého školství. Na environmentální témata nahlíží volební program koalice velmi komplexně. Ekologické oblasti propojuje nejen s ekonomikou, ale také se zdravím občanů a ochranou proti klimatickým změnám. (Piráti a Starostové, 2021)

1.1.4 SPD

Stejně jako PirSTAN cílí na otázky stability hospodářství i hnutí SPD v čele s Tomiem Okamurou. Reaguje především na témata nefunkčního sociálního státu, výstup z Evropské unie nebo odmítnutí multikulturního státu. Dále chce docílit vymanění se z dluhů po vzoru Švýcarska a zavedení referenda jako nástroje pro řešení otázek budoucnosti České republiky. Přesto, že SPD ve svém programu zmiňuje problematiku energetické či potravinové bezpečnosti nebo podporu tuzemského zemědělství, jedná se spíše o úvahy v souvislosti s potenciálem přínosu ekonomického užítku zemi. V oblasti životního prostředí se vymezuje proti zelené politice EU, podporuje zvýšení kvality vody, užívání přírodních hnojiv a boj proti plastům. Na rozdíl od výše zmíněných politických subjektů nesouhlasí s členstvím ČR v NATO ani v EU. Vyhrazuje se také proti manželství pro všechny. (SPD, 2021)

Na kritice EU, odmítání multikulturalismu a vyhrazení se proti nelegální migraci postavilo SPD program už v minulosti, v roce 2015, kdy subjekt pod vedením Tomia Okamury vznikl nebo v následujícím roce, kdy se konaly volby do zastupitelstev krajů. V tu dobu Evropa čelila migrační krizi, převážně obyvatel států Blízkého východu a Afriky. (Hušek, 2019, s. 91)

2 Ústřední dokumenty o udržitelném rozvoji EU a ČR

„Životní prostředí nelze oddělit od ostatního konání a jeho ochrana je předpokladem a integrální součástí veškeré lidské činnosti“ (Kočíková, 1998, s. 51). Tak na životní prostředí nahlíží Agenda 21, dokument Evropské unie vydaný v 90. letech. Smysl tohoto dokumentu spočíval především v rozpracování základních environmentálních problémů, které je zapotřebí řešit. Agenda 21 se zaměřila nejen na udržitelný rozvoj na úrovni státu, ale i na hledisko globální. Po pěti letech Komise EU hodnotí Agendu 21 a formuluje výsledky odkazující na provázanost problémů životního prostředí s chováním společnosti. Na základě tohoto hodnocení určuje směr států EU pro zlepšení ochrany přírody a nástroje udržitelného rozvoje do budoucna. (Kočíková, 1998, s. 51-57)

2.1 Státní politika životního prostředí (SPŽP 2030)

Česká republika se aktuálně, v oblasti udržitelného rozvoje EU, řídí především dokumentem *Státní politika životního prostředí (SPŽP 2030)* vydaným pod záštitou Ministerstva životního prostředí (MŽP) a vycházejícím z legislativních nařízení EU. Platnost dokumentu je datována do roku 2030 s tím, že do této doby by se měla ČR nasměrovat k vizím udržitelnosti až do roku 2050. V roce 2030 dojde k obnově agendy, v roce 2025 lze provést, v případě potřeby, úpravy. Toto opatření zajišťuje průběžnou aktualizaci strategie a její přizpůsobení aktuálním výzvám, trendům a potřebám v oblasti udržitelnosti. V témže roce by také mělo dojít k průběžnému zhodnocení uskutečňování cílů. Hlavním cílem SPŽP je identifikace a vymezení ústředních problémů v oblasti ochrany životního prostředí, formulace návrhů na dostupná řešení problémů spojených s udržitelností a jejich následná realizace prostřednictvím zavádění tzv. typových opatření. V rámci výčtu konkrétních cílů SPŽP lze uvést několik oblastí, mezi které patří například zlepšení kvality a dostupnosti vody, snížení emisí oxidu uhličitého (CO₂) a jiných nebezpečných látek vypouštěných do ovzduší, snížení světelného znečištění a množství produkovaného odpadu, podpora udržitelného využívání přírodních zdrojů a surovin, příprava společnosti na mimořádné události vzniklé v důsledku extremity přírodních jevů, ochrana půdy před erozí a degradací a zachování biodiverzity. V roce 2019 byl komisí EU přijat koncept *Zelená dohoda pro Evropu (European Green Deal* nebo jen *Green Deal*), dokument zpřesňující cíle pro dosažení klimatické neutrality kontinentu do roku 2050. (MŽP, 2021a)

Podpůrným orgánem, který na plnění cílů SPŽP 2030 dohlíží, je *Platforma pro monitoring plnění SPŽP 2030*. Pod správou tohoto orgánu spadá nejen kontrola a dohled na dosahování cílů SPŽP 2030, ale také sběr relevantních dat, koordinace zavádění opatření nebo příprava aktualizací. Co se týče řízení a vedení Platformy, jejím zřizovatelem je ministr životního prostředí. Předsedou je náměstek pro řízení sekce politiky životního prostředí a mezinárodních vztahů MŽP ČR, který má pravomoc odvolávat nebo naopak jmenovat členy platformy a řídit jednání orgánu. Jednání Platformy je svoláváno minimálně jednou ročně. Východiskem pro jednání je *Zpráva o životním prostředí*. Post místopředsedy přísluší řediteli – v současné době ředitelce – odboru politiky životního prostředí a udržitelného rozvoje MŽP ČR. Mezi členské subjekty, které reprezentuje vždy jeden zástupce, patří například ministerstva ČR, Úřad vlády ČR, Energetický regulační řád, Hospodářská a agrární komora ČR, organizace Zelený kruh nebo Akademie věd ČR. Důležitým členem – vzhledem k tématu bakalářské práce – je také horní a dolní komora Parlamentu ČR, tedy Senát a Poslanecká sněmovna. Na jednání může být dále pozvána Česká inspekce životního prostředí, odbory spadající pod správu MŽP ČR, vybrané výzkumné ústavy, Státní fond životního prostředí a jiné útvary. (MŽP, 2021b)

Z faktu, že má Poslanecká sněmovna zastoupení v důležitých orgánech spadajících pod resort MŽP, vyplývá, že má vybraný zástupce možnost čerpat informace o aktuálních potřebách a ovlivňovat průběh jednání. Přítomnost Poslanecké sněmovny nepochybně umožňuje zohlednit zájmy a potřeby občanů v oblasti udržitelného rozvoje ČR a usnadnit komunikaci mezi politickými reprezentanty a odborníky na téma ochrany životního prostředí. Následně může informovat politické subjekty Poslanecké sněmovny o záležitostech potřebných k projednání a případnému schválení. V souvislosti s členstvím v důležitých orgánech MŽP je tak stranám nabídnuta příležitost efektivní aplikace bodů volebního programu, které jsou zaměřeny na sféru životního prostředí. Následující kapitola je věnována podrobné analýze ekologického programu politických subjektů, které v parlamentních volbách na podzim 2021 obsadily mandáty dolní komory Parlamentu ČR.

3 Ekologický program jednotlivých politických stran

Tématům ekologie se každý z politických subjektů věnuje v odlišném měřítku. To, jak kvalitní jednotlivé environmentální programy z roku 2021 jsou, hodnotilo před volbami například Hnutí DUHA ve spolupráci s asociací Zelený kruh. Analýza těchto hodnotících subjektů je, společně s konkrétním volebním programem každé strany, primárním zdrojem následující analýzy.

Analýza asociací se zabývá celkem čtrnácti problematickými oblastmi. Jedná se o ovzduší, odpady, zdraví lesů, chráněná území a druhy, vodu v krajině, půdu a zemědělství, konec uhlí a spravedlivou transformaci, energetickou efektivitu a úsporu, obnovitelné zdroje energie, jadernou energetiku, dopravu, těžbu surovin, účast občanů na posuzování stavebních záměrů a klimatickou politiku na úrovni národní, Evropské unie i mezinárodní. Pro bakalářskou práci není tematicky stěžejní problematika účasti občanů na posuzování stavebních záměrů, oblast byla tedy z analýzy vyčleněna. Zároveň došlo ke scelení některých tematických celků, které bylo obtížné zhodnotit odděleně.

Ačkoliv se hodnocení týká všech stran, které mají potenciál – na základě volebního modelu CVVM (Centrum pro výzkum veřejného mínění) – získat alespoň 1 % hlasů, vzhledem k povaze bakalářské práce se budeme zabývat pouze výše zmíněnými subjekty, tedy koalicí SPOLU, hnutím ANO, koalicí PirSTAN a hnutím SPD. (Hnutí DUHA, 2021)

Pro porozumění následujícím kapitolám je nutno doložit legendu s vysvětlivkami a tabulky, které jsou výsledným produktem zhodnocení Hnutí DUHA a Zeleného kruhu. Tabulky obsahují jednotlivé environmentální oblasti a postoj všech – pro tuto bakalářskou práci podstatných – politických subjektů k vybraným oblastem.

Tabulka 1: legenda k analýze

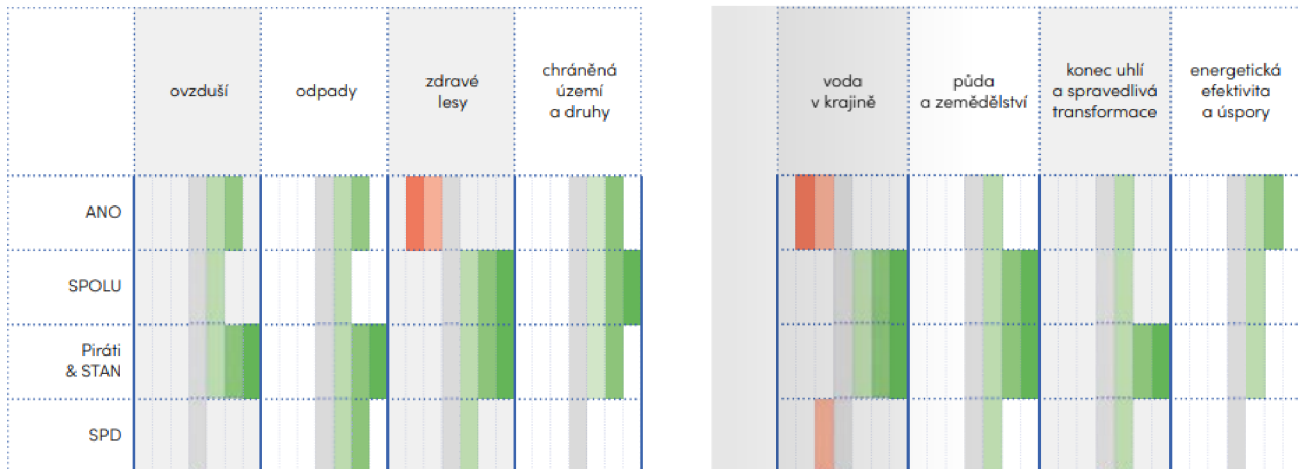
LEGENDA

	uvádí konkrétní a komplexní plán, jak řešit problém či využít výzvu
	uvádí obecný plán, jak řešit problém či využít výzvu, a/nebo uvádí jen dílčí konkrétní řešení (plán není komplexní)
	jen naznačuje obecně pozitivní postoj či vágní náznaky dílčích řešení
	věci se vůbec nevěnuje nebo je v prohlášení pouze velmi obecné vyjádření (ani pozitivní ani negativní)
	jen naznačuje obecně negativní postoj či méně významné dílčí negativní kroky, případně může obsahovat i dílčí pozitivní kroky
	uvádí obecně negativní plán, postrádá nejzásadnější konkrétní negativní kroky
	uvádí konkrétní plán, který směřuje k prohloubení problému

(Hnutí DUHA, 2021, s. 4)

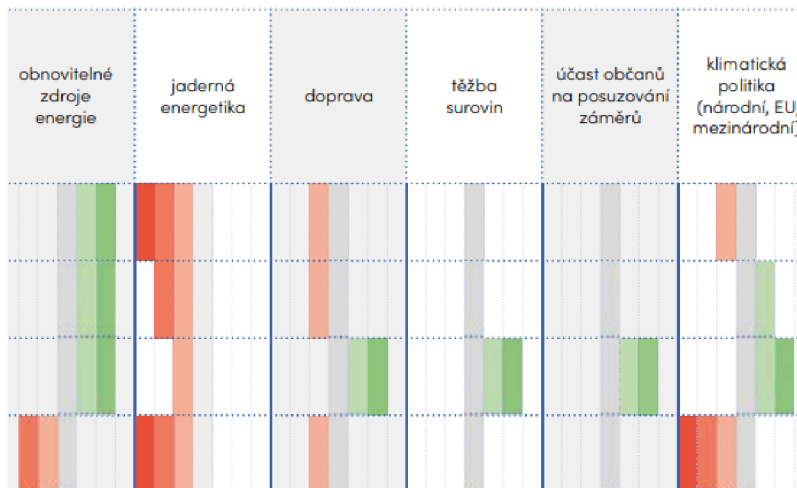

Tabulka 2: výsledky dotazníku 1. část

(Hnutí DUHA, 2021, s. 4)

Tabulka 3: výsledky dotazníku 2. část

(Hnutí DUHA, 2021, s. 4)

3.1 Ovzduší

Kvalita ovzduší ovlivňuje nejen zdraví občanů, zasahuje ale také do ekosystému, který zatěžuje a může ho poškodit. Mezi faktory, které kvalitu ovzduší negativně ovlivňují, patří například využívání lokálních topenišť, průmyslové procesy, transport nebo zemědělská produkce. Ačkoliv je lidská činnost původcem znečištění v mnoha případech, na vině mohou být i samotné přírodní procesy. V důsledku vypouštění velkého množství emisí do atmosféry je

také ovlivňována prostupnost ozonové vrstvy, jejíž ztenčování s sebou nese vážné riziko průniku ultrafialového záření a následných onemocnění. (MŽP, neuvedeno).

Koalice SPOLU ve svém programu ovzduší nevěnuje přílišnou pozornost jakožto samostatnému tématu. Přesto je kvalita ovzduší vázána na jiné oblasti a dílčí kroky, které chce koalice učinit například v dopravě, zemědělství či energetickém průmyslu. SPOLU prosazuje přechod na nízkouhlíkové zdroje, výměnu domácích kotlů, ekologicky udržitelné hospodářství a v souvislosti s ním omezení hnojiv uvolňujících do ovzduší dusík. Snížení emisí chce dosáhnout také podporou elektromobility, z čehož vyplývá snaha o odklon od spalovacích motorů. To, jakou podobu by podpůrná opatření pro snižování uhlíkové stopy měla mít, ovšem SPOLU konkrétně neuvádí. Z úvodu do kapitoly věnované udržitelnému rozvoji lze vyčíst, že mezníkem pro dosažení klimatické (uhlíkové) neutrality je pro koalici rok 2050. (SPOLU, 2021)

Hnutí ANO se, stejně jako koalice SPOLU, ve svém volebním programu zavazuje ke splnění závazků vůči EU. Do roku 2025 tak plánuje výrazně snížit skleníkové emise, do roku 2038 chce zastavit produkci oxidu uhličitého spalováním fosilních paliv. Na druhou stranu se vymezuje proti podnětu EU o ukončení výroby a prodeje aut se spalovacími motory, který má být zrealizován do roku 2035. V případě, že by se ČR ocitla ve vhodných a stabilních podmínkách, odstavení uhelných elektráren by se mohlo uskutečnit i před rokem 2038. Dále chce ANO podpořit kvalitu ovzduší výměnou starých kotlů za ty, které jsou k životnímu prostředí šetrnější. Hnutí jasně stanovuje své cíle a předkládá konkrétní kroky potřebné pro realizaci. Vize jsou navíc podloženy čísly, které určují například počet kotlů, které je potřeba vyměnit nebo o kolik tun ANO plánuje snížit emise. (ANO, 2021).

Koalice Piráti a Starostové se problematice znečištěného ovzduší věnuje v poměrně širokém měřítku a uvádí konkrétní postupy, jak ovzduší zkvalitnit. Zdůrazňuje, že stav našeho životního prostředí stále nelze srovnávat se zeměmi západní Evropy, proto je potřeba usilovat o zlepšení. Ve volebním programu poukazuje nejen na vypouštění oxidu uhličitého, ale i na zvýšenou koncentraci částic v ovzduší (prašnost) a jiné, zdraví a životnímu prostředí neprospívající, látky, jako je například benzo(a)pyren, dusík nebo rtuť. Koalice zdůrazňuje problematiku lokálních topenišť a stejně, jako výše zmíněná politická uskupení, navrhuje jejich výměnu. Upozorňuje také na stanovené limity kontaminace vzduchu, které nejsou dodržovány a postihy za překročení nejsou nijak vymáhány. Strana se dále zavazuje k opravě silnic s cílem snížit prašnost a k lepší interakci mezi MŽP a Ministerstvem zdravotnictví (MZ). Piráti a Starostové

se dále zaměřují na využívání fosilních paliv, jejichž spalováním se do ovzduší uvolňuje oxid uhličitý. Koalice se zavazuje k nezávislosti na těchto palivech a informuje o ukončení fosilních dotací do roku 2025 v závislosti na klimatické politice EU. (Piráti a Starostové, 2021)

Co se týče postoje hnutí SPD, i to se shoduje s programy předchozích zmíněných politických subjektů. Program zahrnuje kroky vedoucí ke snížení uhlíkové stopy a ukončení spalování uhlí v elektrárnách. Mimo elektrárny ale hnutí zmiňuje i teplárny a obecně veškeré podniky, které uhlí ke spalování využívají. Jejich provoz by měl být nejprve zhodnocen a případně ukončen. Druhým způsobem, jakým by SPD chtělo snížit emise, je omezení přesunu zboží uvnitř Evropy. Zároveň se ale distancuje od jednoho z hlavních cílů environmentální politiky EU, kterým je klimatická neutralita. Dále pak odmítá přechod na elektromobilitu, která pro hnutí SPD představuje nestabilní druh dopravy s ohledem na energie, které jsou k provozu a výrobě potřeba. SPD dále, stejně jako koalice SPOLU, poukazuje na neblahé důsledky užívání hnojiv v zemědělské produkci, nezmiňuje ale dopady na kvalitu ovzduší. Program SPD je na tuto oblast zacílen poměrně obecně. Hnutí sice klade cíle, kterých by chtělo dosáhnout, neformuluje však komplexnější kroky, které pro dosažení hodlá učinit. (SPD, 2021)

3.2 Odpady

Globalizace, nárůst demografie a stěhování do měst patří mezi přední faktory vzrůstu spotřeby a tím pádem i odpadu. Nevhodné zacházení s odpadem má negativní dopad na kvalitu ovzduší, čistotu a dostupnost vody, funkce půdního fondu, klimatické změny, zdraví lidí a mnoho dalších oblastí. Spalováním a skládkováním odpadního materiálu je do ovzduší vypouštěno mnoho znečišťujících látek, například CO₂ nebo metan. Ačkoliv se v kontextu odpadního hospodářství nejčastěji hovoří o potřebě redukce plastových výrobků, problém představují i jiné materiály, včetně těch organického původu. (Annual Review, 2012)

Volební program koalice SPOLU se na odpad soustředí především ve vztahu k energetice. Zmiňuje aktuální nedostatečné využívání odpadu jakožto energetického zdroje a představuje návrh na jeho využití v hospodářství. Skrze koncept minimalizace odpadu pracuje program s myšlenkou využití zbytkového biologického materiálu z potravinového průmyslu. Kromě toho se SPOLU věnuje problematice jednorázově použitelných obalů, jejichž množství chce postupně snižovat. Toho chce dosáhnout motivací producentů k redukci výroby jednoúčelových obalů. Informace o tom, o jakou formu motivace by se jednalo, už ale program

příliš nerozvádí. Uvádí ale, že firmy, jejichž produkce bude v souladu s ekologickými zásadami, budou podléhat sníženému DPH. Dále SPOLU cílí na inovaci recyklace. V tomto bodě představuje konkrétní postup, jakým chce obnovitelný cyklus a třídění odpadu zmodernizovat. Ve spolupráci s odvětvím stavebnictví plánuje zbudovat recyklační stanoviště pro odpady ze stavebního materiálu. Recyklační střediska by měla následně sloužit k výrobě nových materiálů, které by představovaly preferovaný stavební prvek. (SPOLU, 2021)

Proti zbytečným odpadům se vymezuje i hnutí ANO, které plánuje ukončit produkci neekologických plastových výrobků určených na jedno použití. Podpůrně se program staví vůči distributorům plastů, jejichž recyklace nepředstavuje energeticky náročný proces. Za jistou formu motivace k ekologickému nakládání s odpady a jejich recyklaci lze považovat plánované zvýhodnění dodavatelů, kteří využívají recyklovaný materiál, ve výběrovém řízení. Hnutí v odpadním materiálu vidí, podobně jako koalice SPOLU, možnosti dalšího využití v energetice. S využitím odpadu, jakožto zdroje energie, počítá v rámci procesu odklonu od uhelné energetiky. ANO ve spojitosti s touto problematikou neopomíjí radioaktivní odpadní látky, pro které má v plánu vybrat vhodné lokality k uložení. (ANO, 2021)

Program Pirátů a Starostů necílí jen na otázky využití již vzniklého odpadu, zaměřuje se také na prevenci jeho vytváření a představuje velmi komplexní plán na zlepšení situace s odpady v ČR. Soustředí se především na potravinářský průmysl a zemědělství, kde vzniká odpad ve velkém množství, není znovu vhodně využíván a jeho rozklad přispívá k vypouštění skleníkových plynů do ovzduší. Prevence, hrazená resortem MŽP, zahrnuje například podporu vzdělávacích programů na školách nebo vzdělávání dodavatelů potravin. Dodavatelé a zpracovatelé by měli být seznámeni s tím, jak potraviny správně konzervovat a uchovávat pro delší trvanlivost, zároveň však tak, aby nedošlo ke znehodnocení výživových hodnot či kontaminaci. Zemědělci by měli být zároveň motivováni k využití biologického odpadu jako zdroje energie, distributoři k redukci jednorázových obalů. Co se týče jednorázových produktů, PirSTAN upozorňuje na nutnost rozlišovat mezi výrobky, které lze bezpečně nahradit alternativou a výrobky, jejichž jednorázové použití je nezbytné. Jako příklad uvádí zdravotnictví, ve kterém je, z hlediska ochrany zdraví, výhodnější použití jednoúčelových výrobků. Cílí také na otázku zálohování, v rámci níž hodlá zmapovat účinnost a efektivitu dobrovolného zálohování. Program se dále zavazuje k zajištění oběhového využití odpadu z některých stravovacích zařízení. Následně koalice věnuje odpadům samostatnou kapitolu, ve které upozorňuje na nesmyslnost těžby základních surovin, které by se daly získat recyklací. Třídění odpadu a využívání recyklátů plánuje podpořit nejen finančními prostředky a daňovými

úlevami, ale i výstavbou nových zařízení určených k recyklaci a vytvořením nových pracovních pozic. Piráti a Starostové také pracují s myšlenkou zavedení ekologické daně, která by se mohla vztahovat na nerecyklovatelné plasty. (Piráti a Starostové, 2021)

Problematika odpadu je také součástí volebního programu hnutí SPD. Samozřejmostí pro hnutí je snižování produkce odpadu, čehož chce dosáhnout například omezením plastových výrobků určených pro jedno použití. Jako alternativu k plasty SPD uvádí přirozeně se rozkládající materiály nebo ty, které lze využít vícekrát. Konkrétně je v programu zmíněn papír nebo sklo. Distributoři plastových výrobků by měli mimo jiné přijmout zodpovědnost za jejich recyklaci. Program ovšem nedefinuje, zda má SPD v plánu takový krok uzákonit či ho jen podpořit pozitivními motivačními prvky. Dalším krokem, který chce SPD v návaznosti na tento bod učinit je podpora správného třídění odpadu na místech k tomu určených. Opětovné využití odpadu hnutí propojuje i s energetikou. Legislativními opatřeními pak chce postavení obnovitelného odpadu upevnit i na trhu. V souvislosti s odpady SPD představuje relativně komplexní návrhy. (SPD, 2021)

3.3 Zdravé lesy

Úlohou lesů není pouze produkce dřeva, které pro lidstvo představuje nepostradatelnou surovinu. Zdravé lesy napomáhají zadržování vody v krajině (schopnost retence), čímž přispívají k ochraně půdy před suchem a k ochraně proti závratnému zvyšování hladiny vodních toků. Dále také zabraňují erozi, napomáhají srážlivosti a ochlazování krajiny, z čehož lze vyvodit, že zabraňují globálnímu oteplování a regulují klima (Ekolist, 2019). Ekosystémové funkce lesa jsou tím pádem klíčové v zajišťování biodiverzity, zdrojů obživy a určování kvality života obyvatel. Podpora přirozených funkcí lesa je proto zcela nezbytnou záležitostí.

Přínos lesů nevidí koalice SPOLU pouze ve smyslu ekonomického užítku, ale i z hlediska ekologie. Koalice dává přednost ekologickému a udržitelnému nakládání s českými lesy před rychlou finanční výnosností. Stejně jako na vodohospodářství nahlíží SPOLU na lesnictví jako na oblast, která by měla představovat národní zájem. Program koalice je orientován na podporu zasazování smíšených lesů, jejich revitalizaci po poškození kůrovcem i na případnou kompenzaci ztrát. Odmítá jako primární cestu masové kácení poškozených lesních porostů. Koalice si navíc uvědomuje nákladnost ekologického přístupu k lesům, proto počítá s finanční podporou soukromníků, například formou dotací či plošných plateb. Granty určené velkým

podnikům by měly být naopak zastropovány. Zisky ze státního lesnictví plánuje koalice opět investovat do ochrany a obnovy vegetace. (SPOLU, 2021)

Hnutí ANO ve svém volebním programu nepředkládá žádné významné kroky, které by měly zlepšit stav českých lesů. Jediným bodem, který program ve vztahu k tomuto tématu obsahuje, je plánovaná výsadba stromů v lesích i mimo ně. ANO opět uvádí konkrétní údaj o tom, kolik stromů chce do roku 2025 vysadit. Výsadba takového množství stromů by mohla mít ale na zdraví lesů spíše negativní dopad. Nejedná se totiž o přirozenou obnovu lesů, která by podpořila jejich rezistenci a zdraví. Hnutí tímto plánovaným krokem problematiku zdravých lesů spíše prohlubuje. (Hnutí DUHA, 2021)

Koalice Piráti a Starostové v souvislosti s otázkami revitalizace lesů zmiňuje škody způsobené nedostatkem srážek a kůrovcovou kalamitou. Důsledkem kůrovcové kalamity je zbavování se napadených oblastí, čímž vznikají mýtiny. V těchto místech navíc dochází k těžbě dřeva, tím pádem i ke spalování oxidu uhličitého a nárůstu emisí. Co se týče těžby dřeva, koalice hodlá oprostít správu národních parků od závislosti na zisku z obchodu s ním. Tím chce zamezit upřednostňování ekonomických zájmů před ekologickými. Dále se PirSTAN soustředí na problematiku přemnožené zvěře, která má na svědomí další poničení lesních porostů. Přemnoženou zvěř navrhuje koalice početně redukovat. Piráti a Starostové dále poukazují na nedostatek různorodosti v českých lesích, což opět způsobuje jejich oslabení. Zde by koalice chtěla vlastníky lesů motivovat k výsadbě druhově rozmanitějších dřevin. V programu není ale dále uvedeno, o jakou formu motivace by se jednalo. Velký problém koalice spatřuje v neplnění úlohy státní lesnické správy, která nepracuje s uceleným plánem na obnovu lesů, nevyužívá plodná období jednotlivých dřevin a odděluje sektor lesnictví a dřevařství na dva samostatné, ačkoliv by tyto resorty měly fungovat společně. Program také odkazuje na nedostatečnou politickou podporu lesnictví a ochablý byrokratický aparát. PirSTAN proto navrhuje zavedení digitalizace i v oblasti lesnictví. (Piráti a Starostové, 2021)

Program hnutí SPD se zaměřuje na státní lesy i na ty, které jsou v soukromém vlastnictví. SPD, stejně jako koalice SPOLU a Piráti a Starostové, upozorňuje na nedostatečnou druhovou rozmanitost porostů v českých lesích, apeluje na revitalizaci lesů poškozených kůrovcem a úpravu složení výsadby s ohledem na podporu smíšených lesů. Hospodaření soukromníků chce SPD pozitivně ovlivnit úpravou podmínek. Z programu už ale není čitelné, o jaké podmínky přesně se jedná. V neposlední řadě plánuje monitorovat činnost podniku Lesy ČR, který by měl zrealizovat výsadbu smíšených porostů ve státních lesích. Z programu ovšem

nelze vyčíst jednotlivé kroky, které by SPD chtělo učinit k realizaci výše popsaných vizí. Navrhovaná řešení tak nabízí spíše všeobecný pohled na situaci, komplexní náhled na problematiku zdraví lesů program postrádá. (SPD, 2021)

3.4 Voda v krajině a půda

Dalším důležitým environmentálním tématem je voda a její zadržování v půdě. Aktuálně se stále více zdůrazňuje význam půdy ve vodním oběhu a její schopnost retence, zejména s ohledem na nedostatek srážek v průběhu roku. Zdravý půdní fond plní klíčovou funkci, kdy funguje jako zásobárna vody, kterou následně uvolňuje s ohledem na potřeby rostlinné a živočišné říše. Poškození půdního prostředí má výrazný vliv na retenční kapacitu půdy, která je v současnosti o mnoho nižší, než by měla být. Vzhledem k tomu, že zdravá půda je zárukou života na zemi, následky pokračující degradace by mohly být do budoucna fatální. (Šimek, 2022, s. 9)

Pro koalici SPOLU je správa vodních toků stejně důležitou součástí státní politiky jako zemědělství. Koalice z důvodu významnosti této environmentální oblasti plánuje opatření, která by přispěla k jeho ochraně, vnést přímo do Ústavy ČR. To, o jaká opatření by se konkrétně jednalo, ale v oficiálním volebním programu již nenajdeme. SPOLU se pouze zavazuje k dostupnosti čisté, neznečištěné vody, kontrole oblastí, ve kterých je kvalita vody ohrožena, a potrestání viníka případného znečištění. Koalice má v programu zahrnutou také obnovu přirozených krajinotvorných prvků, jako jsou vodní louky, mokřady a další. (SPOLU, 2021)

Důležitost vodních toků vnímá i hnutí ANO, nicméně se jedná o hledisko spíše ekonomické. Volební program je zaměřen více na sociální sféru než na úlohu vody uvnitř životního prostředí. Hnutí formuluje kroky vedoucí ke zlepšení dostupnosti a kvality vody. V souvislosti s životním prostředím zmiňuje boj proti suchu a ve spojení s ním odkazuje na funkční postup z předchozího volebního programu. Dále se program ANO soustředí na zbudování menších vodních konstrukcí v krajině, jako jsou rybníky či tůně. (ANO, 2021)

Program koalice Piráti a Starostové rozpracovává i tuto environmentální oblast poměrně obsáhle. Koalice se dotýká například problematiky kontaminace vody. Omezení znečištění vod chce podpořit finanční podporou farmářů, dotační podporu chtějí navíc Piráti a Starostové podmínit užíváním organických hnojiv nebo pěstováním mezidruhových plodin, které vede

ke zkvalitnění půdy. Tímto způsobem hospodaření by mělo dojít ke zvýšení schopnosti půdy zadržet větší objem vody a ke snížení tendencí půdy k erozi. Výsledkem realizace těchto kroků by mělo být zvýšení úrodnosti půdy, posílení druhové rozmanitosti nebo snížení kontaminace povrchových vod. Mezi další benefity, které program uvádí patří větší resilience rostlin vůči suchým obdobím nebo lepší regulace teploty okolí jako důsledek odpařování zadržené vody. V programu je zahrnuto, stejně jako v případě koalice SPOLU a hnutí ANO, zbudování vodních ekosystémů, jako jsou mokřady či tůň. (Piráti a Starostové, 2021)

Ani program hnutí SPD problematické oblasti, související s kvalitou vody nebo retencí, neopomíjí. SPD klade důraz především na zkvalitnění vody a omezení jejího znečišťování. Toho chce hnutí dosáhnout zákazem všech detergentních prostředků, jejichž složení není čistě biologické. Program se v tomto zásahu neorientuje pouze na podniky, ale i na používání v domácnostech a uvádí konkrétní krok pro realizaci, kterým by mělo být uzákonění. Další vizí programu je omezení zemědělských dotací, které podporují užívání nešetrných a životnímu prostředí škodlivých hnojiv. SPD dále apeluje na dohled nad kvalitou vody, neuvádí však přesnější plán, jakým by měl monitoring probíhat. (SPD, 2021)

3.5 Chráněná území a druhy

Chráněná území, terminologicky správně „zvláště chráněná území“ jsou definována následovně: „...nejčastěji lokality s unikátní nebo reprezentativní biologickou rozmanitostí, a to na úrovni druhů, populací i společenstev, dále území s jedinečnou geologickou stavbou, území reprezentující charakteristické prvky krajinného rázu kulturní krajiny a území významná z hlediska vědeckého výzkumu. Cílem ochrany nejčastěji bývá udržení nebo zlepšení dochovaného stavu území nebo ponechání území či jeho části samovolnému vývoji. Zákon o ochraně přírody a krajiny vymezuje šest kategorií zvláště chráněných území, národní parky (NP), chráněné krajinné oblasti (CHKO), národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP).“ (MŽP, neuvedeno)

Koalice SPOLU podporuje myšlenku rozšíření chráněných území o dva národní parky, konkrétně o NP Křivoklátsko a NP Soutok, přesto v programu nespecifikuje způsob, jakým chce v tomto případě postupovat. SPOLU se tématu chráněných území věnuje velmi stručně a v podstatě ho shrnuje do jediné odrážky. Pod pojmem „druhy“ si pak lze představit dvě základní skupiny, tedy živočišné a rostlinné. Rostlinným druhům se program věnuje v kontextu

kvality a zdraví lesů, živočišným v rámci zemědělství a péče o půdu. Program ale neobsahuje zmínku o možném rozšíření rejstříku ohrožených druhů. (SPOLU, 2021)

Hnutí ANO, prostřednictvím svého volebního programu, projevilo, stejně jako SPOLU, podporu a zaujalo stanovisko ve prospěch rozšíření zvláště chráněných území, která mají klíčový význam pro ochranu přírodních zdrojů a biodiverzity. ANO předkládá návrh na vyhlášení dvou nových CHKO – Krušné hory a Soutok, zároveň navrhuje vyhlášení NP Křivoklátsko. V tomto se mírně rozchází s koalicí SPOLU, která Soutok považuje za území hodné statusu NP, nikoli CHKO. Co se týče podpory druhů, ANO se orientuje spíše na ty rostlinné, v jejichž rozmanitosti vidí přínos především pro zvýšení schopnosti půdy retence vody. Konkrétní opatření vedoucí k ochraně druhů zvířat či rostlin hnutí ale neformuluje. (ANO, 2021)

Koalice Piráti a Starostové voličům předkládá velmi komplexní plán pro ochranu živočišných i rostlinných druhů a opět uvádí jednotlivé kroky, které hodlá k jeho realizaci podniknout. Program koalice prosazuje včlenění ochrany biodiverzity do veškerých oborů. Mezi konkrétní činnost, které lze pro realizaci vizí učinit, koalice uvádí revizi seznamu rostlin a živočichů s ochranným statutem nebo ochranu stád před napadení vlky. Opatření pro zabezpečení stád ale zároveň nesmí představovat ohrožení pro tato volně žijící divoká zvířata. Koalice dále navrhuje zřízení nového NP Soutok v Jihomoravském kraji. Na procesu vyhlášení tohoto chráněného území by se měli podle programu podílet nejen odborníci, ale také obyvatelé vytyčeného území. Ulehčit „zvláště chráněným územím“ chce koalice také podporou členitosti venkova, která má potenciál zvyšovat jeho přitažlivost. Tím by došlo k nárůstu jeho návštěvnosti a snížení frekvencovanosti chráněných území. V souvislosti s environmentální ochranou PirSTAN usiluje o zlepšení finančního odměňování zaměstnanců v oboru. (Piráti a Starostové, 2021)

Hnutí SPD se naopak k problematice zvláště chráněných území a druhů ve svém programu nijak nevyjádřilo. Neformuluje žádné návrhy na vyhlášení nových NP či CHKO, zároveň se ale nevymezuje vůči návrhům ostatních uskupení ani nepředkládá vize, které by problém prohlubovaly. (SPD, 2021)

3.6 Zemědělství a těžba surovin

Hodnoty, v jakých vodní eroze ohrožuje úrodnost zemědělské půdy, byly v roce 2021 natolik alarmující, že se MŽP 1. července uchýlilo k vydání legislativního opatření formou protierozní vyhlášky. Ta má přispět k vyšší ochraně před vodní i větrnou erozí a ochraně lidského majetku. Monitorování stavu problematických oblastí zemědělského půdního fondu by mělo napomoci k přijetí včasných ochranných opatření proti erozi. (MŽP, 2021c)

SPOLU nejen, že tuto vyhlášku podporuje, rádo by ji dále rozvíjelo a zpřísnilo. Problematické, erozí ohrožené, plochy navrhuje zemědělsky limitovat. Program je dále zacílen na zvýšení kvality potravinářských výrobků, aplikaci udržitelného režimu na určitou část zemědělské půdy do roku 2030 nebo také na podporu privátních vlastníků (myslivci, včelaři či spolky), kteří by o přírodu pečovali. Mimo jiné se orientuje na eticky akceptovatelné zacházení se zemědělskými zvířaty. Pod tuto problematiku spadá například prosazování zákazu klecových chovů či kožešinových chovatelských zařízení. Zákaz by měl představovat kompromis, který nebude mít negativní dopad na fungování českých zemědělců. Větší podrobnosti v oblasti ochrany zvířat koalice neprezentuje. Motivační pohnutkou pro zemědělce by mělo být usnadnění hrazení dotací určených pro ekologické úkony. Kontrolováno a případně postihováno by mělo být také používání nebezpečných chemických látek. Volební program koalice dále navrhuje omezení užívání některých hnojiv, které uvolňují dusíky. Jedná se například o pesticidní přípravky, jejichž používání bylo mnohokrát diskutováno již v minulosti. O dopadech těžby na životní prostředí vůbec nepojednává. (SPOLU, 2021)

Hnutí ANO plně podporuje myšlenku ochrany zemědělské půdy a představuje plány, jejichž realizací lze zabránit nezodpovědnému nakládání s ní. Motivací pro farmáře by měl být monitoring jejich činnosti a ekologického přístupu k půdě, kterou obhospodařují. Cílem je také již vícekrát zmiňované snižování emisí. Dílčím krokem, který by k redukci emisí mohl přispět je omezení používání pesticidů, o úplném zákazu ANO ale neuvažuje. Hnojiva s negativním dopadem na životní prostředí by mohla nahradit hnojiva organického původu získaná chovem zvířat. Kvalitní životní podmínky zvířat by měly být zajištěny dostatečnými finančními dotacemi. V souvislosti s ochranou půdy proti erozi ANO navrhuje výstavbu nových vodních nádrží a zavlažovacích systémů, které by přispěly ke schopnosti retence. V souvislosti s těžbou program hnutí zmiňuje potřebu regenerace půdního ekosystému v zasažených oblastech na severu ČR. Další podrobnosti ale neuvádí. (ANO, 2021)

Koalice PirSTAN se na problematiku ekologického zemědělství zaměřuje z multidimenzionální perspektivy, která zahrnuje nejen environmentální a hospodářské aspekty, ale také otázky týkající se zdraví obyvatelstva. V souvislosti s tím chce koalice dohlédnout na ochranu rostlin, finančně podpořit technologie potřebné pro udržitelné zemědělství, výzkum a programy, které by přispěly k větší vzdělanosti běžných občanů právě v oblastech ekologického hospodaření a postavit se proti plýtvání. Problematice odpadu obecně, i tomu ze zemědělství, je věnována jedna z předchozích kapitol. Koalice se zavazuje ke změně podmínek pro získání základních zemědělských dotací, které budou podmíněny pěstováním mezplodin a zeleným hnojením. Tyto kroky by, společně s travní obnovou a přijetím již výše zmíněné vyhlášky, měly podpořit odolnost půdy vůči erozi a napomáhat zadržování vody v ní. Prostřednictvím svého volebního programu se Piráti a Starostové zavazují k naplnění iniciativ, které by měly podpořit a motivovat zemědělce k udržitelné zemědělské produkci. Nástrojem má být přednostní právo na pronájem půdy, jejímž vlastníkem je stát. Koalice se dále zasazuje o podporu dobrých životních podmínek zemědělských zvířat, druhovou rozmanitost a posílení spolupráce mezi resorty životního prostředí a zemědělství. PirSTAN v této oblasti představuje velmi komplexní plán na obnovu krajiny a navracení života do přírody. Koalice se dále zavazuje k redukci používání pesticidních přípravků do roku 2030 na polovinu, především s ohledem na potravinovou bezpečnost, čistotu vodních toků a zdraví občanů. (Piráti a Starostové, 2021)

SPD ve svém volebním programu zdůrazňuje důležitost úrodné půdy, se kterou by mělo být zacházeno zodpovědněji. Udržitelné hospodaření s ní by mělo být doprovázeno vyvážeností vegetativní a živočišné produkce, investicemi do techniky nebo digitalizací, která umožňuje lepší monitoring problematických oblastí. Omezeno by podle SPD mělo být také používání chemikálií a hnojiv průmyslového původu. Měla by být používána hnojiva, která přispívají k vyšší kvalitě půdy, nedegradují ji a způsob jejich užití nepřináší riziko znečištění povrchových vod. Na základě volební strategie podporuje SPD takový způsob chovu zemědělských zvířat, který pro ně zajistí kvalitní životní podmínky. Na druhou stranu se hnutí odklání od koncepcí EU, které dle něj podřívají ekonomické zájmy zemědělců a představují hrozbu pro kvalitu potravin. Vymezuje se například proti určitým regulacím, které považuje za příliš zasahující do rozhodování jednotlivých zemědělců a pěstitelů. V tomto ohledu přináší SPD převážně pozitivní dílčí kroky, nepředstavuje však komplexnější plán jako například PirSTAN nebo SPOLU. (SPD, 2021)

3.7 Doprava

Doprava je jednou z dalších lidských činností, která vyvíjí tlak na krajinu, kontaminuje ovzduší a vypouštěním emisí přispívá ke klimatickým změnám. Alternativou, kterou prosazuje klimatická agenda EU, má být elektromobilita, méně zatěžující a klimaticky šetrnější způsob dopravy (Vicente, 2015). Roli také samozřejmě hraje frekvence silničních tahů a zátěž způsobená kamionovou dopravou.

Volební program koalice SPOLU je vzhledem k této oblasti zaměřen na celkový rozvoj vnitřní infrastruktury, který by posílil funkčnost dopravy a zvýšil tak životní úroveň obyvatel, byrokratický aparát dopravního úřadu a financování. Doprava není přímo součástí kapitoly o udržitelném rozvoji ČR, nicméně udržitelný přístup některé programové body zahrnují. Zároveň se otázky ekologizace dopravy promítají do kapitoly věnované ovzduší, které se bakalářská práce věnuje výše. Co se týče ohleduplnosti vůči životnímu prostředí, program počítá s progresivním, ale zároveň ekologickým rozvojem. Dobrým příkladem je důraz na nákladní železniční dopravu, díky níž by mělo dojít ke snižování emisí ve městech, menšímu zatížení silniční sítě a tím pádem i životního prostředí. Na druhou stranu SPOLU podporuje výstavbu nových úseků dálnic, objízdných tras nebo větší dostupnost letecké dopravy, což by životnímu prostředí mohlo naopak uškodit. Program se dále zavazuje k ukončení prací na problematickém vodním koridoru *Dunaj-Odra-Labe*¹. (SPOLU, 2021)

I v případě hnutí ANO není doprava přímou součástí pojednání o životním prostředí, ekologické souvislosti nejsou nicméně opomíjeny. ANO podporuje například zdokonalení železniční dopravy a využití ekologičtějších železničních vozidel, která jsou poháněna vodíkem nebo akumulátory namísto tradičních fosilních paliv. Tento krok by měl kromě ekologizace přispět ke snížení hluku v okolí železniční infrastruktury. Jedná se však jen o vyslovení podpory, ANO neuvádí konkrétní cíle ani čísla, která jsou pro program typická. Dále hnutí plánuje stavbu nových dálničních úseků, objízdných tras, lodních přístavů či zdymadel. V tomto případě už program přesně uvádí počet plánovaných kilometrů dostavby. Ačkoliv se jedná o kroky vedoucí k posílení turismu a ekonomiky, z hlediska ekologie dochází

---

¹ Projekt *Kanál Dunaj-Odra-Labe* je dílem, které má ekonomický potenciál, nicméně se dostává do konfrontace s mnoha ekologickými hledisky. Výstavba kanálu je hrozbou pro důležité, jedinečné a neobnovitelné ekosystémy nejen v přímé blízkosti stavby. Lodní doprava navíc sama o sobě znečišťuje životní prostředí. Ekonomické zisky z kanálu navíc, dle některých odborníků, nejsou schopny vykompenzovat ztráty, které by realizace projektu způsobila. (Vavroušek, 1993)

bezpochyby k narušení životního prostředí a tím pádem prohloubení problematiky. ANO se také vymezuje proti ukončení výroby spalovacích motorů do roku 2035, jak je již zmíněno v kapitole o ovzduší. (ANO, 2021)

Stejně jako ANO a SPOLU se program koalice Pirátů a Starostů zaměřuje na provázanost dopravy s ovzduším a nabízí konkrétní kroky pro snížení znečišťování ovzduší. Mimo tuto souvislost se chce koalice věnovat podpoře rozvoje vlakové přepravy a přesunu transferu nákladu ze silnic právě na kolejovou dráhu, dále pak vyzdvihuje šetrnost veřejné hromadné dopravy ve městech a práce z domova, která by snížila počet cestujících osob za prací. Pro větší využívání sdílené hromadné dopravy chce koalice občany podnítit benefity za pravidelné využívání tohoto způsobu přepravování. Environmentálně přínosné by také mělo být podrobení stavebních projektů ekologickému zhodnocení, přičemž by měl být upřednostněn ten, který představuje kompromis mezi ekonomickým užitkem a ochranou přírody. Kromě toho také odklon od využívání fosilních paliv jako zdroje energie. V souvislosti s realizací těchto bodů koalice opět apeluje na zjednodušení úředních záležitostí a uvádí kroky, které již pro odlehčení životnímu prostředí v této oblasti učinila. Ke kanálu *Dunaj-Odra-Labe* se staví negativně, považuje jej za stavbu ohrožující životní prostředí, která by nebyla v porovnání s ostatními druhy dopravy nijak efektivnější. Konkrétní kroky, kterými chce koalice stavbě zamezit nepředstavuje, odkazuje ale na vlastní analýzu, která je důkazem neekonomičnosti projektu. (Piráti a Starostové, 2021)

Hnutí SPD se k otázkám dopravy a ekologie staví neutrálně až lehce negativně. Zmiňuje fakt, že kamionová doprava představuje zátěž a je zapotřebí upravit silniční síť nebo podpořit výstavbu železnic, na druhou stranu dává „zelenou“ částem projektu *Kanál Dunaj-Odra-Labe*. SPD na vodní stavbu nahlíží z hlediska ekonomického růstu, zároveň ho vnímá jako způsob, jakým odlehčit zatížení silniční a dálniční sítě. Program nepojednává o negativních ekologických důsledcích, které s sebou realizace kanálu může přinést, případně o krocích, které by ekologické ztráty kompenzovaly. SPD se také vymezuje proti přechodu na elektromotorovou dopravu. Důvodem je finanční a surovinová náročnost. Zde SPD uvádí konkrétní krok, – přezkoumání opatření EU – který pro odklon ČR od této myšlenky hodlá učinit. Mimoto nejsou uvedeny komplexnější kroky, jakými by SPD chtělo výše zmíněné body řešit a uskutečnit. (SPD, 2021)

3.8 Energetika, obnovitelné zdroje, konec uhlí a transformace

Energetické zdroje, včetně fosilních paliv, jaderné energie a obnovitelných zdrojů, jsou spojeny nejen s ekonomickým užtkem, ale také s negativními dopady na životní prostředí či lidské zdraví. Získáváním energie za pomoci spalování fosilních paliv se dopouštíme závratného znečišťování ovzduší, fotovoltaika umístěná na polích znehodnocuje půdu, jaderná energetika s sebou přináší zdravotní i environmentální rizika spojená s radioaktivním odpadem. Otázkou proto zůstává, která z možností představuje pro životní prostředí nejmenší zátěž, má potenciál nasměrovat energetiku k větší udržitelnosti a zároveň je zárukou dostatku energie.

Ačkoliv se koalice SPOLU ztotožňuje s vizí přechodu na obnovitelné zdroje energie, prozatím vidí cestu spíše v pozvolné transformaci, která neohrozí energetickou samostatnost, bezpečnost a domácnosti ČR. Zvláštní pozornost je v programu věnována krajům, které byly průmyslovou těžbou zasaženy a jež nesmí být přeměnou negativně ovlivněny. Mezi nástroje pozvolné transformace chce SPOLU zahrnout využití zemního plynu jako přechodového paliva nebo spojení využití jádra (podporu si získala i výstavba dalšího dukovanského bloku) a decentralizovaných obnovitelných zdrojů. Příkladem je solární energie, jejíž využití chce koalice rozšířit do roku 2025. V energetickém průmyslu navíc počítá s využitím odpadu a omezením plýtvání energiemi. Přebytečná energie by měla být skladována v úložištích k tomu určených a dále využívána, například v zemědělství nebo přeměnou do jiné podoby energie (vodík). V souvislosti se závazky směřujícími k uhlíkové neutralitě počítá koalice s ukončením provozu uhelných elektráren. Jejich provoz by měl být postupně omezován a jednotlivé elektrárny pozvolna odstavovány tak, aby nebyly ohroženy dodávky energií. Finance pro realizaci transformace plánuje SPOLU čerpat z evropských fondů. (SPOLU, 2021)

Hnutí ANO ve svém volebním programu vyjadřuje podporu nejen dostavbě jaderného bloku dukovanské elektrárny, pro kterou je již navržen konkrétní plán. Cestu k energetické soběstačnosti ČR vidí ve výstavbě dalších nových bloků. Volební prohlášení zmiňuje například plán výstavby nových bloků JE Temelín. Hnutí cílí na zvýšení podílu obnovitelných zdrojů, které pro životní prostředí představují menší zátěž, nicméně jadernou energii považuje za nezbytnou součást energetického mixu. Na transformaci a podporu odstavování uhelných elektráren je ve volebním programu ANO nahlíženo jako na problémy, které je zapotřebí vyřešit kompromisem mezi ochranou životního prostředí a hospodářskými zájmy země takovým způsobem, aby nedošlo k ohrožení stability nebo závratnému zvýšení cen dodávek elektrického

proudu. Z toho vyplývá, že ANO sice přechod na alternativní zdroje energie podporuje za předpokladu správného načasování a zajištění bezpečnosti státu. Přesto si hnutí ve volebním programu vytyčilo za cíl snížení produkce závislé na spalování uhlí o 20 % do konce volebního období. Konkrétní číselný údaj uvádí program také v případě počtu domácností, které budou schopny začít využívat alternativy. (ANO, 2021)

Koalice Pirátů a Starostů představuje v programu plán, jehož cílem je přiblížit ČR k odklonu od uhlí do roku 2033. Podporu rozvoje jaderných elektráren a využití alternativ dává do souvislosti nejen s ekologií, ale také se sociálními a ekonomickými aspekty, na které nesmí mít rozvoj jaderné energetiky zásadní negativní dopad. Navíc se zavazuje k dohledu na to, aby i samotná transformace a procesy s ní spojené neměly negativní dopad na životní prostředí. Udržitelnost energetiky chce koalice podpořit investicemi do výzkumu a technologických inovací. K ochraně životního prostředí chce PirSTAN přispět zavedením daně za uhlíkovou stopu, která by se vztahovala na státy EU. V souvislosti s obnovitelnými zdroji koalice zmiňuje reálnou možnost efektivního využití, nicméně neopomíná fakt, že ČR není, ve srovnání s ostatními zeměmi EU, státem, který by měl pro jejich využití ideální podmínky. Pozitivní postoj koalice zaujímá také k jaderné energetice a z environmentálního hlediska nepředkládá žádné výhrady. (Piráti a Starostové, 2021)

Ačkoliv se hnutí SPD striktně vymezuje vůči environmentální politice EU a uhlíkové neutralitě, stejně jako ostatní politické subjekty se přiklání k omezení spalování uhlí. Nepodporuje rychlý odklon, který by mohl způsobit hospodářský kolaps, ale postupnou transformaci, v jejímž procesu bude energie vyrobená v uhelných elektrárnách nahrazována produkcí z jaderných elektráren. Jako významný mezník SPD uvádí rok 2038, ve kterém by měla být navýšena produkce jaderných elektráren natolik, abychom se k odklonu od uhlí mohli alespoň částečně přiblížit. SPD podporuje projekt dostavby nového dukovanského bloku i osobní projekty obnovitelných zdrojů energie. Důležité sítě energie chce SPD udržet ve státním vlastnictví a zamezit jejich prodeji do soukromých rukou. (SPD, 2021)

3.9 Klimatická politika EU

EU je jedním z předních aktérů v oblasti ochrany životního prostředí a klimatické politiky, navrhuje a přijímá různé iniciativy s cílem snížit emise skleníkových plynů, zvyšovat energetickou účinnost a podporovat obnovitelnou energii. Ty následně formuluje

do legislativního rámce, který je v souladu s cíli Pařížské dohody. EU má být zároveň zárukou spravedlivé transformace, kterou bude podporovat finančními prostředky a moderními technologiemi. (Evropská rada, 2023a)

Postoj koalice SPOLU se může lišit v závislosti na jednotlivých názorech stran, nicméně v programovém prohlášení se uskupení zavázalo k boji proti klimatické změně. Z programu a předchozích kapitol vyplývá, že SPOLU deklaruje podporu ambiciózním cílům EU v oblasti snižování emisí skleníkových plynů, zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie, rozvoje moderních technologií, které by přispěly k udržitelnosti nebo vývoje alternativních zdrojů energie (například z odpadu). Celkově tedy lze říct, že koalice SPOLU se ke klimatické politice EU staví pozitivně. Pro plnění environmentálních záměrů navíc hodlá čerpat z evropských fondů k tomu určených. Přesný rok, kdy by se měla ČR stát klimaticky neutrální zemí, ale neuvádí. Co se týče *Green Dealu*, koalice jeho přínos nevnímá pouze z hlediska ekologie, ale i státního hospodářství. (SPOLU, 2021)

Hnutí ANO ke klimatické politice EU přistupuje spíše kriticky. Na jednu stranu podporuje snižování emisí skleníkových plynů, boj proti klimatické změně, zavazuje se ke splnění některých legislativních závazků v oblasti klimatu, hodlá pro plnění programu čerpat z fondů EU, na druhou však hodnotí některé cíle EU jako příliš rizikové pro životní úroveň obyvatel. V jejich realizaci ANO vidí velké ekonomické negativum, které by mělo zásadní dopad na české občany. Své zájmy a rozhodnutí, které nebudou zcela podléhat podmínkám EU, chce hnutí ANO hájit i v rámci energetiky. Konkrétně ke *Green Dealu* samotnému se volební program nevyjadřuje, z textu lze ale usoudit, že se hnutí hodlá vydat spíše cestou kompromisu a nemá v úmyslu podlehnout environmentálním nárokům ze strany EU. (ANO, 2021)

Pirátská strana se Starosty ve svém volebním programu pojednává obecně o problematice špatné interpretace zájmů EU, což vede k negativní zpětné vazbě jak ze strany občanů, tak jejich zástupců čili politiků. Z tohoto tvrzení lze usoudit, že může být nevhodnou interpretací ohrožena i unijní klimatická politika a závazky s ní související. A tím pádem i *Green Deal*, ve kterém PirSTAN shledává užitek environmentální i ekonomický. Ve vztahu k unijním státům plánuje koalice začlenění ČR do sítě výrobců a dodavatelů energií. Aby mohla ČR dostát závazkům klimatické politiky, stejně jako ANO a SPOLU má uskupení v plánu čerpat finance ze zdrojů EU. Koalice bude navíc usilovat o propojení výzkumu obrany se záměry *Zelené dohody*. To znamená, že výzkum nebude zaměřen pouze na ochranu země, ale i na dosažení cílů udržitelnosti a snižování dopadu našich aktivit na životní prostředí. Dále program

upozorňuje na to, že klimatická změna je natolik velkým problémem, že by se měla řešit na světové úrovni, nejen na úrovni EU. PirSTAN chce proto do unijních obchodních smluv s jinými státy zahrnout podmínky týkající se udržitelnosti. (Piráti a Starostové, 2021)

Ačkoliv je i program hnutí SPD zaměřen na boj s některými klimatickými změnami a vnímá potřebu ochrany životního prostředí, odmítá jednotnou politiku EU a jasně se vymezuje proti *Green Dealu*. Skrze odklon od unijních závazků se také distancuje od uhlíkové neutrality. V programu ovšem není konkretizováno, zda se jedná o momentální přístup zakládající se na aktuálních nevyhovujících podmínkách nebo jsou výhrady SPD natolik zásadní, že *Green Deal* představuje zcela nepřijatelný závazek. SPD se staví do opozice i v případě záměrů EU v oblasti energetiky. Na druhou stranu hnutí slibuje podporu alespoň částečnému snižování emisí, a to prostřednictvím omezení transferu zboží uvnitř Evropy – což by vedlo k vzrůstu významu lokální výroby - nebo vyřazením vybraných podniků, jejichž produkce je závislá na spalování CO₂. (SPD, 2021)

4 Praktická část – komparace volebních programů stran se stanovisky vybraných poslanců

Volební program strany a názor jednotlivého poslance mohou být dvě různé věci. Zatímco volební program je oficiální dokument, který obsahuje cíle, priority a sliby, které by měla strana v případě zvolení splnit, subjektivní postoj poslance může být od programu zcela odlišný. Tímto má pak poslanec šanci ovlivnit rozhodování v Poslanecké sněmovně. Tato část práce je zaměřena na komparaci volebního programu strany a názoru konkrétního politika na výše rozepsaná témata udržitelného rozvoje. Cílem praktické části práce bude zjistit, v čem se osobní postoje jednotlivých členů politických subjektů shodují nebo naopak liší a proč.

Komparace je založena na analýze oficiálních programů koalic/hnutí a rozhovorů s vybranými poslanci. Vzhledem k tomu, že o rozhovor projeví zájem pouze zástupci koalice SPOLU a PirSTAN, nelze do komparace zahrnout subjektivní pohledy zástupců hnutí ANO a SPD. Z tohoto důvodu byly pro porovnání nezúčastněných poslaneckých klubů využity veřejně dostupné rozhovory s některými zástupci obou hnutí.

Otázky, které byly předmětem osobního rozhovoru byly vytvořeny na základě teoretické části práce. Každému poslanci byla položena jedna otázka z každého okruhu udržitelného

rozvoje. Rozhovor nebyl limitován časem a každému z poslanců byl poskytnut dostatečný čas pro plnohodnotnou odpověď. Poslanci byli v průběhu rozhovoru odkázáni na původní otázku, nebyly jim pokládány další doplňující dotazy. Přesto poslanci za SPOLU a PirSTAN poskytli plnohodnotné odpovědi a témata životního prostředí dávali do souvislostí. Nutno podotknout, že oba poslanci ve svých výpovědích zohledňovali aktuální zahraniční i společenskou situaci. Odpovědi byly zaznamenávány na diktafon a následně přepsány do přílohy.

V případě hnutí ANO a SPD nelze z dostupných zdrojů vyvodit odpovědi na všechny otázky, na které poskytli odpovědi poslanci výše zmíněných koalic. Zároveň je potřeba podotknout, že internetové zdroje jsou časově vzdálenější, než by byla realizace rozhovoru. Stanoviska poslanců se vzhledem k této skutečnosti mohou v aktuální době lišit. Otázky, ke kterým neexistuje relevantní zdroj s odpovědí, budou z praktické části vyňaty. S ohledem na povahu praktické části práce není brán ohled na vývoj plnění programu po zvolení subjektů do Poslanecké sněmovny.

4.1 SPOLU – Mgr. Šimon Heller (KDU-ČSL)

Za koalici SPOLU byl pro rozhovor osloven poslanec Mgr. Šimon Heller, člen KDU-ČSL. Šimon Heller není jen členem Poslanecké sněmovny ČR, zastává také post zastupitele města České Budějovice, krajského zastupitele Jihočeského kraje a učitele zeměpisu na jihočeském gymnáziu v Třeboni. V rámci výkonu funkce poslance je místopředsedou Výboru pro bezpečnost a členem Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu. Dále se angažuje v několika dalších podvýborech, spolcích a ve Stálé komisi pro kontrolu činnosti Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (SKNÚKIB). Šimon Heller má mimo jiné úzkou vazbu k Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, kde vystudoval a byl členem Akademického senátu. (KDU-ČSL, neuvedeno)

Ovzduší: *Jaký máte pohled, v souvislosti s přechodem na nízkouhlíkové zdroje, na úplný odklon od spalovacích motorů?*

Názor poslance Šimona Hellera na otázku z oblasti ovzduší se s volebním programem shoduje hned v několika oblastech. V obou případech je zdůrazněna potřeba přechodu na nízkouhlíkové zdroje, omezení emisí v dopravě a podpora elektromobility. Přesto, že

program koalice pojednává o nízkoemisních zdrojích energie a snahu o odklon od spalovacích motorů z textu lze vydedukovat, napřímo problematiku spalovacích motorů nezmiňuje. Šimon Heller naopak o odklonu od tohoto typu motorů uvažuje velmi komplexně. Zmiňuje důležitost bezpečnosti, která by měla být pro ČR primárním zájmem a zohledňuje aktuální situaci v zahraničí (válka na Ukrajině), kterou je nutno brát v potaz. Vzhledem k časové vzdálenosti volebních programů a realizace rozhovorů je samozřejmé, že koalice SPOLU válku na Ukrajině nezmiňuje. To může být důvodem, proč poslanec Heller na bezpečnost klade mnohem větší důraz. Bezpečnost v rámci energetiky – a tedy i snižování emisí – ovšem program neopomíjí. Heller zároveň zdůrazňuje, že se ČR musí dostat do fáze, kdy bude schopna plynulého přechodu na alternativu. Nesmí dojít k situaci, kdy dojde k odklonu od spalovacích motorů a zároveň nebudeme schopni jejich plnohodnotného nahrazení. V současném kontextu poslanec podporuje přechod na alternativní zdroje energie spíše z dlouhodobého hlediska a není zastáncem co nejrychlejšího odklonu za cenu rezignace na státní bezpečnost. Neuvádí tedy rok, kdy by podle něj mělo k naplnění uhlíkové neutrality ČR dojít, zatímco volební program SPOLU uvádí jako hraniční rok 2050.

Odpady: *Jak účinně motivovat producenty plastových výrobků k redukci výroby nebo přechodu na udržitelné materiály?*

V ohledu na otázku týkající se odpadů Šimon Heller opět představuje poměrně komplexní pohled na problematiku jednorázových výrobků a recyklace. Zdůrazňuje potřebu edukace a motivace lidí ke správnému třídění odpadů. Takový přístup by měl přijít jako primární, v případě potřeby ale nevidí problém ve využití moci státu a nařízení regulací. První přístup považuje za více přínosný, efektivnější a udržitelnější z dlouhodobého hlediska. Edukace spotřebitelů má potenciál přivést k více ekologickému smýšlení i distributory, jejichž nabídka by se přizpůsobila poptávce environmentálně vzdělaných spotřebitelů. Zároveň se dotýká faktu, že odpad bude mít do budoucna vlastní hodnotu, jakožto energetická komodita, a již v současnosti se realizují stavby, které budou odpad pro výrobu energie využívat. V tomto bodě ale spatřuje potencionální riziko, které s sebou může odpad v podobě energetické suroviny přinést. Riziko shledává v úpadku snahy o snížení vytváření odpadu, čímž by se do popředí mohla dostat myšlenka, že produkce odpadu není na škodu, pokud ho lze

zrecyklovat. Volební program na rozdíl od poslance Hellera o možných rizicích nepojednává a koncept recyklace odpadů představuje poměrně idealisticky. Program SPOLU se spíše zaměřuje na proces výstavby recyklačních středisek, modernizaci recyklace a způsoby, jakými lze odpadní materiál využít v energetice či stavebnictví. Co se týče redukce jednorázových produktů, volební program SPOLU o určité formě motivace též pojednává, příliš konkrétních kroků ale nepředstavuje. Dílčí pozitivní kroky přináší v ohledu k firmám, které by v případě ekologického počínání mohly být zvýhodněny nižším DPH.

Zdraví lesů: *Podpořil/a byste návrh tohoto zákona? Proč ano/ne?*

„Zákaz těžby v lesních porostech, které jsou významné pro zachování biologické rozmanitosti.“

Třetí otázka, na kterou poslanec za SPOLU odpovídal, se týkala zdraví lesů. Poslanec Heller se spíše přiklání k možnosti, že by takový návrh zákona nepodpořil. Důvodem jsou jistá rizika, která by s sebou zákon mohl přinést. Jako příklad uvádí situaci, kdy by byla bezzásahová zóna lesního porostu, tedy území se statusem NP, napadena kůrovcem a který by se mohl rozmnožit do okolních hospodářských lesů. Zákaz těžby dřeva by v takovém případě mohl ohrozit okolní porosty, jejichž poškození by muselo být následně kompenzováno státem. Šimon Heller ale dodává, že není proti zřizování chráněných území, nicméně je důležité se zamyslet nad tím, jaké množství chráněných, respektive bezzásahových ploch, je v ohledu na rizika rozumné na území ČR mít. Vzhledem ke konkvencím, které by mohlo přijetí zákona přinést se od jeho podpory odklání. Koalice SPOLU o problematice těžby dřeva v bezzásahových oblastech napadených kůrovcem přímo nepojednává. Stejně jako Šimon Heller se věnuje problematice kůrovcových kalamit, v souvislosti s ní ale hovoří spíše o snahách o revitalizaci lesních porostů, případně o vykácení pouze určitých ploch. Obě strany se v podstatě shodují na tom, že ekologické hledisko je pro nakládání s českými lesy důležité a porosty by měly být bezesporu národním zájmem, chráněny. Pokud se zaměříme na ekologicko-ekonomické hledisko, názor poslance Hellera představuje spíše kompromis, program koalice SPOLU se více přiklání k hledisku ekologickému.

Voda v krajině a půda: *Mělo by používání čistě biologických prostředků v domácnostech podléhat uzákonění a z jakého důvodu?*

Ačkoliv voda, kterou v domácnostech využíváme, putuje do čističky odpadních vod, kde je zbavena nečistot, různé chemické prostředky v ní obsažené mohou mít bezesporu negativní dopad nejen na lidské zdraví, ale také na životní prostředí. K následující otázce týkající se ochrany vody v krajině a půdy se poslanec Heller vyjádřil velmi stručně a to tak, že nevidí důvod k uzákonění. Zároveň ale dodal, že mu formulace otázky není přímo jasná. Program SPOLU se problematikou užívání chemických prostředků v domácnostech nezabývá. Zaměřuje se pouze na znečištění pocházející z průmyslových odvětví, zemědělské výroby nebo ze skládkování odpadu.

Chráněná území a druhy: *Jaká pozitiva a jaká negativa vidíte v rozšiřování zvláště chráněných území (CHKO, NP apod.)?*

Názor poslance Hellera na rozšiřování „zvláště chráněných území“ byl částečně nastíněn v otázce zaměřené na ochranu lesních porostů. Tato otázka se již přímo týká pozitiv a negativ, která zástupce koalice SPOLU vidí v rozšiřování území se statutem NP, CHKO apod. Mimo negativa spojená se škůdci Heller zmiňuje dopad na obyvatele takových oblastí. S vyhlášením „zvláště chráněného území“ se pojí opatření, která obyvatele mohou limitovat. Jako příklad uvádí komplikace v procesu stavebního povolení, s čímž se pojí i vyšší náklady. Pokud se navíc jedná o málo obydlenou oblast, typicky v pohraničí, k jejímu rozvoji a demografii to též nepřispěje. Největší pozitivum naopak Šimon Heller vidí v zachování životního prostředí pro následující generaci. Program koalice SPOLU se věnuje podpoře vyhlášení NP Křivoklátsko a NP Soutok na jihu Moravy. Nepojednává ale o dalším rozšiřování takovýchto území, nicméně nevyslovuje ani nesouhlas. Vyhlášení NP Soutok a NP Křivoklátsko Šimon Heller plně podporuje a považuje ho za správné rozhodnutí. Názor poslance je na rozdíl od volebního programu obohacen o myšlenku potenciálu bývalých vojenských prostorů, například Brd či Boletic, na jejichž území lze do budoucna zřídit chráněné oblasti. S takovou myšlenkou program nepracuje.

Zemědělství a těžba surovin: *Jste pro zákaz používání pesticidů v zemědělství? Proč ano/ne?*

Co se týče užívání pesticidů, program SPOLU navrhuje jejich využívání v zemědělství omezit, nikoli zcela zakázat. Zde se program a názor poslance lehce rozchází. Šimon Heller nejen, že podporuje omezení, vyslovuje se i pro zákaz. To, že české zemědělství může fungovat i bez pesticidů obhájí argumentem, že již v současnosti někteří zemědělci exportující do Německa, kde jsou pesticidy zakázány, od jejich používání ustoupili. Heller si zároveň uvědomuje negativní ekonomické dopady, které může zákaz pesticidů přinést a které je zapotřebí podchytit, aby nedošlo k likvidaci zemědělců. Volební program SPOLU na ekonomické konsekvence přímo neupozorňuje. Lze ale předpokládat, že se jim hodlá vyvarovat právě omezením pesticidů, nikoliv plošným zákazem. Program nezohledňuje pouze pesticidy, ale i ostatní škodlivé látky s příměsí dusíku či fosforu.

Doprava: *Jaký je Váš názor na projekt Kanál Dunaj-Odra-Labe?*

Následující oblastí, která byla podkladem pro sedmou otázku, je doprava. Koalice SPOLU se jasně vymezuje proti realizaci projektu *Kanál Dunaj-Odra-Labe*, jehož dostavba představuje značná environmentální negativa. Program však neobsahuje pojednání o tom, z jakých důvodů koalice k tomuto rozhodnutí dospěla, nezmiňuje dopady, které s sebou projekt přináší ani ekonomické hledisko, aby si měl volič možnost porovnat negativa s pozitivy. V tomto ohledu se program SPOLU a názor poslance Hellera shoduje, přičemž Heller vyjádření doplňuje o pádné argumenty. Zásadním důvodem, proč Šimon Heller odmítá dostavbu kanálu, je významný zásah do životního prostředí, který nelze vykompenzovat odhadovaným ziskem. V souvislosti s ním následně poslanec uvádí, že ekonomický přínos je při nejmenším sporný. Jako protipól uvádí smysluplnost stavby dálnice D3, jejíž zásah do krajiny je podstatně menší a přínos nad jeho negativy převažuje.

Energetika, obnovitelné zdroje, konec uhlí a transformace: *Jaký je Váš názor na využívání jaderné energie jako alternativy k fosilním palivům z hlediska ochrany životního prostředí? Jaké jsou podle Váš největší výhody a nevýhody tohoto zdroje energie?*

K využívání jaderné energetiky se jak program SPOLU, tak poslanec Heller staví přívětivě. Program se však nezaměřuje na jadernou energetiku v souvislosti se životním prostředím, pokud opomeneme problematiku úspory energie a skladování v příslušných úložištích. Heller jasně upozorňuje na potřebu skladování energie, která by napomohla stabilitě využívání obnovitelných zdrojů energie a v takovém množství, abychom dokázali pokrýt meteorologické výkyvy. Pouze v takovém případě je dle něj reálný přechod na využívání kombinace jaderné energie a obnovitelných zdrojů. SPOLU se v programu zavazuje k podpoře vytvoření příslušných úložišť, ve kterých by mohla být přebytečná energie skladována. Na druhou stranu koalice nezmiňuje nic o objemu, jaký by měla úložiště pojmout a na jak dlouho by případné zásoby energií vystačily. V souvislosti s obnovitelnými zdroji Šimon Heller zohledňuje problematiku jejich umístění. V případě fotovoltaiky není zastáncem umístění solárních panelů na pole, vhodnější je pro něj umístění na střechy budov. Dále ale nekonkretizuje, v jakém časovém horizontu bychom měli o rozšíření jmenovaných alternativ zdroje energie usilovat. Naopak SPOLU se v programu zavazuje k rozšíření fotovoltaiky do roku 2025. Poslanec také vyzdvihuje významnost plynu, který pro něj představuje dobrý příklad stabilní suroviny. Program SPOLU též pracuje s návrhy na využití plynu jako nástroje transformace.

Klimatická politika EU: *Jaký postoj zaujímáte k projektu EU Green Deal?*

Koalice SPOLU ve svém programu *Green Deal* sice zmiňuje a přistupuje k němu jako k pozitivní příležitosti, jak pozvednout českou ekonomiku, ústřední body tohoto dokumentu ale nehodnotí. Ačkoliv je zřejmé, že některé klimatické cíle koalice mají základ v *Green Dealu* (dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050, podpora obnovitelných zdrojů energie apod.), přímé odkazy na něj v programu nenajdeme. Postoj poslance Hellera je vůči tomuto evropskému klimatickému paktu lehce pozitivní, nicméně v něm shledává podstatná úskalí. Opět upozorňuje na bezpečnost, která by měla být pro stát primární záležitostí, především pak na tu energetickou, a rychlost

transformace. Přechod v rámci plnění závazků vůči EU by měl být realizován s velkou opatrností. Šimon Heller navíc zastává názor, že v určitých situacích, jako je například energetická krize, by měla existovat výjimka z klimatické politiky *Green Dealu*. Plnění klimatických cílů musí probíhat v době hospodářské stability, ne tedy za každou cenu. Kritický postoj poslanec za SPOLU zaujímá navíc k dokumentu *Fit for 55*², o kterém volební program SPOLU, z důvodu uzákonění až v roce 2022, nepojednává.

4.2 ANO – Ing. Andrej Babiš

Za hnutí ANO byl nejprve osloven poslanec Ing. Ondřej Babka, především z toho důvodu, že je členem Výboru pro životní prostředí (VŽP) a jeho stanoviska by mohla tím pádem obsahovat odbornější, konkrétnější a komplexnější náhled. Domnívám se, že názor poslance Babky by mohl mít největší výpovědní hodnotu. Poslanec Babka o rozhovor ovšem zájem neprojevil, Proto byl následně osloven poslanec Ing. Roman Kubíček, Ph.D., MBA. Bohužel se nepodařilo získat názor ani tohoto člena Poslanecké sněmovny. Vzhledem k neúčasti poslanců ANO z Jihočeského kraje tak bylo zapotřebí čerpat z veřejně dostupných zdrojů jiného ze zástupců hnutí. Ideálním členem pro tuto část práce je za hnutí ANO expremiér a kandidát na prezidenta Andrej Babiš, v jehož případě lze čerpat z prezidentských debat z roku 2023, které nabízejí poměrně aktuální zdroj, dále pak vyjádření, která Babiš sám uveřejňuje na platformu Youtube.

Ovzduší: *Jaký máte pohled, v souvislosti s přechodem na nízkouhlikové zdroje, na úplný odklon od spalovacích motorů?*

Poslanec Babiš obecně kritizuje ukončení výroby spalovacích motorů, k níž by mělo dojít v roce 2035, jelikož se domnívá, že se nenacházíme ve vhodné situaci umožňující bezpečný přechod na alternativu. Hrozbu vidí nejen v energetické bezpečnosti, ale také ve znevýhodnění českého automobilového průmyslu na mezinárodním trhu a ve finanční náročnosti, jejímž následkem bude úpadek poptávky a tím pádem i vyšší nezaměstnanost. Dále se vymezuje proti zavedení emisních povolenek vztahujících se na distributory automobilů se spalovacími motory z důvodu výrazného promítnutí

---

² Balíček navržený EU v rámci dokumentu *Green Deal*. Hlavním cílem je snížení emisí skleníkových plynů minimálně o 55 % a posun EU k udržitelnějšímu hospodářství. (Evropská rada, 2023b)

ekologické daně do prodejní ceny. Současné dění, které se kolem konce spalovacích motorů odehrává, považuje Babiš doslova za šílenství a vyzývá k úpravě podmínek EU, které budou v této oblasti zohledňovat momentální situaci. (Youtube, 2023)

Volební program se s názorem lídra hnutí ANO shoduje v odmítavém přístupu k ukončení distribuce automobilů se spalovacími motory. Prohlášení též deklarovalo ochranu průmyslu, občanů a naplňování klimatických podmínek pouze za předpokladu stability. Na tu Andrej Babiš ve vztahu k zásahu do automobilového průmyslu upozorňuje s ještě větším důrazem než program z roku 2021. Důvodem je bezesporu situace na mezinárodní scéně, o které program pochopitelně nepojednává. Babiš na problematiku spalovacích motorů nahlíží spíše z hlediska primárních zájmů státu, o dopadech na životní prostředí nepojednává. Volební program v bodě o spalovacích motorech zohledňuje alespoň potřebu ekologicky přijatelných zdrojů, rok 2035 jako milník přesto odmítá.

Energetika, obnovitelné zdroje, konec uhlí a transformace: *Jaký je Váš názor na využívání jaderné energie jako alternativy k fosilním palivům z hlediska ochrany životního prostředí? Jaké jsou podle Váš největší výhody a nevýhody tohoto zdroje energie?*

Poslanec Babiš význam jaderné energetiky zmiňuje v několika ústních interpelacích na schůzích Poslanecké sněmovny ČR. Většinou se však jedná o krátké výpovědi, kterými naráží na nesmyslnost cílů klimatické politiky EU. Dle jeho výpovědi lze usoudit, že prosazuje rozvoj jaderné energetiky v kombinaci s využitím obnovitelných zdrojů. Uvádí však, že je zapotřebí si uvědomit odlišné startovní podmínky každého státu EU, od čehož se musí odvíjet podíl zdrojů v energetickém mixu. Nelze proto stanovit totožný procentuální podíl získávání energie z obnovitelných zdrojů pro všechny státy. V jeho výpovědích nebyly naleznuty připomínky vztahující se k životnímu prostředí nebo k tomu, jaký dopad může mít uvolňování látek z radioaktivního odpadu na čistotu ovzduší, krajinu a důležité ekosystémy. Ačkoliv Andrej Babiš formuluje především ekonomická a průmyslová pozitiva, podporou jaderné energetiky se v podstatě zasazuje o snižování emisí CO₂ a rozvoj klimaticky čistšího zdroje energie, což bezpochyby lepší vliv na životní prostředí má. Lze se tedy

domnívat, že tento fakt by mohl Babiš teoreticky označit za klimatické pozitivum. (Youtube, 2023)

Babiš i programové prohlášení se zcela shodují v postoji vůči rozvoji jaderné energetiky, kterou považují za nezbytnou součást energetického mixu. Program se však jasně zmiňuje o potřebě snižování emisí, čemuž by měl přechod na jádro napomoci. To Babiš přímo nezmiňuje, zabývá se více hospodářskými přínosy a energetickou bezpečností. Poslanec také neřeší environmentální důsledky radioaktivního odpadu, program ANO se alespoň na obecné úrovni zabývá potřebou vytvoření vhodného úložiště pro nebezpečný odpad.

Klimatická politika EU: *Jaký postoj zaujímáte k projektu EU Green Deal?*

Z odpovědí v prezidentské debatě vyplývá, že Andrej Babiš považuje tento unijní klimatický závazek za nesmyslný a nevyjadřuje mu podporu. Domnívá se, že je zapotřebí provést revizi *Green Dealu* a upravit ho podle aktuálních potřeb a hrozeb tak, aby neměl negativní dopad na český průmysl nebo zaměstnanost. Jako příklad uvádí potřebu změny pohledu na rok ukončení spalování uhlí, respektive na jeho oddálení v důsledku aktuální nepříznivé pozice ČR. Důvodem je energetická bezpečnost, především problematika nedostatku zemního plynu, který měl uhlí postupem času nahradit. Babiš zároveň dodává, že Česká republika netvoří závratný podíl na emisích CO₂, čímž ještě více posiluje odmítavý postoj vůči bodům *Green Dealu*. (Český rozhlas, 2023)

Ačkoliv volební program ANO *Green Deal* přímo nezmiňuje, některé předvolební závazky v sobě zahrnují jeho dílčí koncepce. V pohledu na klimatickou politiku EU se osobní postoj expremiéra Babiše od volebního programu příliš neliší. V obou případech se jedná o hájení zájmů ČR, kritiku klimatických cílů EU, apel na energetickou bezpečnost, která by měla být primárním zájmem, a ohrožení každodenního života občanů. Rozpor lze zaznamenat v přístupu k emisím CO₂. Z volebního programu vyplývá, že si hnutí ANO uvědomuje problémy, které přináší spalování oxidu uhličitého a formuluje pozitivní návrhy na jejich snižování, což deklaruje i výše zmíněná dohoda. Babiš v debatě z roku 2023 vypouštění emisí na území ČR naopak bagatelizuje se slovy, že naše země není státem, který by měl na jejich produkci významný podíl. Vzhledem

k jeho důrazu na potřebu revize *Green Dealu* a zachování českého uhelného průmyslu navzdory emisím se lze domnívat, že Babiš není v souladu se snížením produkce CO₂ do roku 2025, jak uvádí programové prohlášení. Z této debaty to ale nelze říci s plnou jistotou. Obecně se Andrej Babiš od klimatické politiky EU distancuje výrazněji než program strany.

4.3 PirSTAN – Ing. Viktor Vojtko, Ph.D. (STAN)

Ing. Viktor Vojtko, Ph.D. byl osloven jako poslanec zastupující koalici PirSTAN. V rámci poslaneckého mandátu je členem Výboru pro sociální politiku a Výboru pro veřejnou správu a regionální rozvoj. Předsedá podvýboru pro podnikatelské prostředí, Podvýboru pro cestovní ruch a je členem několika dalších podvýborů. Stejně jako poslanec Heller (KDU-ČSL) je členem SKNÚKIB. (Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, neuvedeno)

Blízký vztah má poslanec Vojtko také k Jihočeské univerzitě, konkrétně k ekonomické fakultě, na které získal doktorát. Mezi lety 2011 a 2015 působil na univerzitě jako proděkan pro zahraničí, o tři roky déle byl vedoucím katedry obchodu a cestovního ruchu. Mimo vysokoškolské působení je členem Jihočeského spolku pro bioekonomiku (JSBE). V rámci podpory vzdělávání předsedá správní radě Nadace města České Budějovice pro podporu vzdělávání a vědy. Poslanec Vojtko v minulosti působil také jako náměstek primátora města České Budějovice. (STAN, neuvedeno)

Ovzduší: *Jaký máte pohled, v souvislosti s přechodem na nízkouhlikové zdroje, na úplný odklon od spalovacích motorů?*

Poslanec Vojtko jasně vyjadřuje podporu redukci produkce oxidu uhličitýho a spalovacích motorů. Tyto kroky vnímá jako potřebné pro dosažení klimatické neutrality, nemyslí si však, že je zapotřebí úplný odklon od těchto typů motorů jakožto technologie. Jako důvod uvádí to, že ne všechny spalovací motory musí nutně produkovat emise CO₂. Mimo oxid uhličitý poslanec zmiňuje potřebu redukce dalších škodlivých látek, která vznikají spalováním fosilních paliv. Zasazuje se tedy primárně o odklon od těchto druhů paliv, nikoliv celkově od spalovacích motorů. Ačkoliv koalice PirSTAN zdůrazňuje podporu přechodu na čistší energetické zdroje, které budou

šetrnější k životnímu prostředí i zdraví občanů, přímo o ukončení výroby a využívání spalovacích motorů nepojednává. Stejně jako poslanec Vojtko se koalice více soustředí na fosilní paliva, jejichž náhradu za alternativu považují obě strany za nezbytnou k dosažení vytyčených klimatických cílů. Koalice navíc zohledňuje environmentální legislativu EU, v rámci níž by mělo do roku 2025 přijít ukončení dotací na fosilní palivové suroviny.

Odpady: *Jak účinně motivovat producenty plastových výrobků k redukci výroby nebo přechodu na udržitelné materiály?*

Z odpovědi poslance Viktora Vojtko vyplývá, že motivace producentů plastových výrobků by mohla být založena na dvou základních principech. Prvním je podpora recyklace a znovuvyužití plastových výrobků. To by znamenalo, že by do budoucna nebylo potřeba produkovat tolik nových plastových výrobků. S tímto konceptem pracuje i program koalice PirSTAN, který má v úmyslu recyklaci podpořit finančními prostředky, daňovými úlevami a výstavbou nových zařízení určených k recyklaci. Druhým způsobem motivace, který Vojtko uvádí, je regulace ze strany státu. V tomto případě vidí Vojtko cestu například ve větším zdanění takovýchto produktů nebo v zákazu výroby konkrétních věcí. Jako příklad státní regulace, který zafungoval, uvádí plastová brčka. S konceptem omezení ze strany státu pracuje i koalice PirSTAN, která formuluje návrh na uvalení ekologické daně na vybrané výrobky. Poslanec dále zmiňuje možnost zálohování jednorázových obalů, konkrétní návrhy, jak by měli být občané motivováni k recyklaci těchto výrobků neuvádí. Program koalice, stejně jako poslanec Vojtko, zálohování zohledňuje a během volebního období plánuje zanalyzovat úspěšnost zálohování založeného na bázi dobrovolnosti. V souvislosti s jednorázovými obaly koalice navíc rozlišuje mezi výrobky, které lze nahradit a mezi těmi, které nám zajišťují určitou formu ochrany a je zapotřebí jim udělit výjimku.

Zdraví lesů: *Podpořil/a byste návrh tohoto zákona? Proč ano/ne?*

„Zákaz těžby v lesních porostech, které jsou významné pro zachování biologické rozmanitosti.“

K této otázce týkající se zdraví lesů se poslanec Viktor Vojtko vyjádřil velmi stručně. Vzhledem k obtížné a nejasné definici pojmu „významné pro zachování biologické rozmanitosti“ si není jist, zda by takový návrh zákona podpořil. Uvádí, že je zapotřebí navíc znát kontext environmentální politiky, v rámci níž by měl být takový zákon přijat. Koalice PirSTAN se těžbou v lesních porostech zabývá především v souvislosti s problematikou spalování CO₂, k čemuž dochází především na místech postižených kůrovcovou kalamitou. Pro zákaz těžby v porostech bohatých na biodiverzitu se nevyslovuje, nicméně se dotýká otázky těžby v národních parcích. V tomto bodě se chce koalice zasadit o to, aby ekonomické zájmy neupozadily ekologické aspekty a nedocházelo tak k poškozování porostů.

Voda v krajině a půda: *Mělo by používání čistě biologických prostředků v domácnostech podléhat uzákonění a z jakého důvodu?*

K této otázce se poslanec Vojtko staví spíše neutrálně z důvodu nedostatečné specializace a nedostupnosti analýzy, která by ukazovala, jak moc by byl takový zákon přínosem. Není si ovšem jist, zda by měl tento krok výrazný význam pro redukcii znečištění pocházející z domácností. Navíc poukazuje na to, že ne každý přípravek, který je biologického složení, je vůči životnímu prostředí šetrný. Koalice PirSTAN se zaměřuje na omezení znečištění pocházející ze zemědělství či průmyslu, o používání chemických prostředků v domácnostech nepojednává a neprosazuje redukcii formou uzákonění.

Chráněná území a druhy: *Jaká pozitiva a jaká negativa vidíte v rozšiřování zvláště chráněných území (CHKO, NP apod.)?*

Viktor Vojtko za největší pozitivum vyhlášení chráněných oblastí považuje schopnost zachování živočišných či rostlinných druhů a poskytnutí vhodného území pro jejich množení. Ústředním negativem, které poslanec Vojtko zohledňuje, je omezení lidské

činnosti na tomto území. Vojtko si plně uvědomuje, že by zřízení chráněné oblasti mohlo vést k omezení místních obyvatel nebo podnikatelů. Zdůrazňuje proto, že by tím pádem muselo ze strany státu docházet k nějaké kompenzaci, která by mohla být upravena zákonem. Zároveň ale zdůrazňuje, že jakákoliv forma kompenzace nemusí zmírnit negativní ohlasy dotčených obcí. Ačkoliv se program Pirátů a Starostů zaměřuje na různé formy kompenzace v souvislosti s ochranou životního prostředí, o odškodnění obcím za zřízení CHKO, NP, apod. nepojednává. Viktor Vojtko jako problematiku vidí vyhlášení například NP Křivoklátsko, kde zřízení takového území naráží na zájmy tamního obyvatelstva. V souvislosti s negativní odezvou se zaměřuje na otázku, jak obce, popřípadě živnostníky, vůbec přesvědčit o tom, že ochrana území, která mají potenciál pro zachování biodiverzity, je důležitá a smysluplná. Vzhledem k této problematice slibuje program koalice PirSTAN do procesu vyhlášení NP Soutok zahrnout i obyvatele obcí, kterých se zřízení NP Soutok dotýká. To by teoreticky mohlo proces zřizování ulehčit. Zapojení obyvatelstva by navíc mohlo přispět k menším námitkám a uvědomění o důležitosti tohoto rozhodnutí.

Zemědělství a těžba surovin: *Jste pro zákaz používání pesticidů v zemědělství? Proč ano/ne?*

V současné době není poslanec Viktor Vojtko příznivcem celkového zákazu pesticidních přípravků. Pesticidy považuje za podstatný nástroj zemědělství, který zvyšuje produkci potravin a zajišťuje tak dostatek potravin pro obyvatelstvo. Především v době, kdy čelíme globálním klimatickým výkyvům. Na rozdíl od koalice, která si stanovila jako milník pro snížení používání pesticidů rok 2030, poslanec Vojtko žádný mezník neuvádí. V případě pesticidů, u nichž je evidentní zásadní dopad na krajinu nebo zdraví navrhuje Vojtko jejich zákaz. V případě ostatních přípravků tohoto druhu podporuje postupné omezování, například biologickými náhražkami nebo modernizací technologií a digitalizací v oblasti zemědělství, která by vyselektovala plochy, jejichž úrodnost je dostatečná a není potřeba je hnojit pesticidy. V tomto ohledu se i koalice vyslovuje pro podporu rozvoje zemědělských technologií, které by napomohly ekologickému nakládání s půdou. PirSTAN zároveň cílí na zelené hnojení, které snižuje potřebu používat chemická hnojiva čili i samotné pesticidy. O této formě redukce

se Vojtko nezmiňuje. Vzhledem k tomu, že se koalice nevyslovuje pro úplný zákaz těchto přípravků, ale spíše o jejich redukcí, lze tak říct, že se názor poslance shoduje s cíli programu.

Doprava: *Jaký je Váš názor na projekt Kanál Dunaj-Odra-Labe?*

Názor poslance Viktora Vojtko na stavbu kanálu je zcela negativní. V tomto se naprosto shoduje s volebním programem koalice, který kanál nepovažuje za natolik přínosný, aby vykompenzoval zásah do životního prostředí a důležitých vodních ekosystémů. Vojtko v realizaci této stavby nevidí smysl a negativa, která by dostavba přinesla, jsou z jeho pohledu příliš velká. Volební program navíc odkazuje na analýzu, která byla provedena Pirátskou stranou a dokazuje tak ekonomickou nevýhodnost kanálu. Jak program, tak ani poslanec Vojtko ovšem nedefinují konkrétní kroky, které zajistí ukončení projektu a znemožní takový zásah do krajiny i do budoucna.

Energetika, obnovitelné zdroje, konec uhlí a transformace: *Jaký je Váš názor na využívání jaderné energie jako alternativy k fosilním palivům z hlediska ochrany životního prostředí? Jaké jsou podle Váš největší výhody a nevýhody tohoto zdroje energie?*

Poslanec Vojtko se ve vztahu k této otázce vyjadřuje velmi rozsáhle. Využití jaderné energie v kombinaci s obnovitelnými zdroji považuje za správné. Zároveň zmiňuje fakt, že díky přechodu na tento energetický mix bychom byli schopni zredukovat využívání fosilních paliv, čímž zohledňuje pozitivní dopad na více environmentálních oblastí, jako je například čistota ovzduší nebo snížení emisí CO₂. S výrazným navýšením významu jaderných elektráren počítá i koalice PirSTAN, jejíž program se zavazuje k jejímu rozvoji a podpoře. Co se týče obnovitelných zdrojů, poslanec si uvědomuje problém nestability některých zdrojů. Jako konkrétní příklad uvádí slunce a vítr. Zároveň dodává, že ačkoliv by pro nás mohla být stabilním zdrojem voda, ČR nemá kapacitu pro budování vodních elektráren jakožto hlavní alternativy. Program a názor poslance se shodují v bodě, kdy obě strany uvádí nevýhodnou polohu ČR oproti jiným zemím EU, která představuje překážku pro využití určitých druhů obnovitelných zdrojů. Tento fakt ještě více posiluje názor poslance Vojtko, že jaderná energie je pro ČR správným

směrem. Za velkou nevýhodu jaderných elektráren považuje dobu jejich výstavby, finanční náročnost a zpracování radioaktivního odpadu. Domnívá se, že bychom v brzké budoucnosti měli být schopni s jaderným odpadem nakládat takovým způsobem, který nebude pro životní prostředí a zdraví lidí představovat výrazné riziko. Více k dopadům na životní prostředí ale nedodává, stejně tak koalice PirSTAN.

Klimatická politika EU: Jaký postoj zaujímáte k projektu EU Green Deal?

Viktor Vojtko ke *Green Dealu* zaujímá spíše pozitivní postoj, respektive k jeho základním cílům. Výtky má ovšem vůči způsobům provedení a dílčím krokům. Zároveň dodává, že si je vědom již probíhající revize jednotlivých kroků. Předpokládá také, že se klimatické cíle EU budou měnit v závislosti na aktuální situaci. Koalice PirSTAN se ke *Green Dealu* staví velmi pozitivně, považuje ho za příležitost i pro české hospodářství a hodlá plnit jeho cíle. Vojtko deklaruje podporu snižování emisí CO₂, nicméně zohledňuje fakt, že Evropa není jeho jediným producentem a je zapotřebí brát v potaz třeba obchodování na mezinárodní úrovni. Jako příklad uvádí problematiku dovozu ze zemí třetího světa, které mají na výši vyprodukovaných emisí zásadní podíl. Emise tak nevznikají na území Evropy, ale na území dovozce a těžko se s jejich hodnotami manipuluje, respektive je nelze ovlivnit. Poslanec Vojtko tuto problematiku dále nerozvíjí a neuvádí, jak by se s tímto problémem dalo do budoucna pracovat. I koalice PirSTAN si je tohoto problému vědoma a do programu proto zahrnuje řešení, které by mělo producenty z rozvojových zemí přimět k ekologičtějšímu přístupu. Konkrétně by se mělo jednat o úpravu smluvních podmínek mezi exportérem a importérem. Podrobnější informace o podmínkách zajišťujících udržitelnější přístup, případně o sankcích, program neuvádí.

4.4 SPD – Jaroslav Bašta

Za hnutí SPD byla z Jihočeského kraje nejprve oslovena poslankyně MUDr. Iveta Štefanová, členka Ústavně-právního výboru, Výboru pro zdravotnictví a několika dalších podvýborů, které souvisí s péčí o občany. (Poslanecká sněmovna ČR, neuvedeno)

Z důvodu, že poslankyně na žádost o rozhovor nereagovala a nebyly tím pádem z její strany poskytnuty relevantní informace, nelze provést komparaci volebního programu SPD s jejím osobním stanoviskem a nutno využít veřejně dostupné zdroje, které mapují osobní postoj jiného z členů této strany. Vhodnou alternativu pro komparaci představují relativně nedávná vyjádření poslance a kandidáta na prezidenta Jaroslava Bašty.

Ovzduší: *Jaký máte pohled, v souvislosti s přechodem na nízkouhlikové zdroje, na úplný odklon od spalovacích motorů?*

Jaroslav Bašta se vymezuje obecně vůči klimatické změně. Domnívá se, že jde o přirozený proces, kterému se lze přizpůsobit a není třeba proti němu aktivně bojovat. Vzhledem k tomu, že odmítá souvislosti mezi globálním oteplováním a vypouštěním emisí CO₂, a snahy o jejich redukci označuje za pouhou byznysovou záležitost, je možné vydedukovat poslancův negativní postoj k nástrojům bezuhlíkové ekonomiky. V prosazování elektromobility shledává poslanec vážnou hrozbu, která by mohla mít špatný dopad na životní úroveň většiny obyvatel, pro které nebude tento druh bezemisní dopravy dostupný. Na základě tohoto subjektivního postoje, který poslanec sdělil v jedné z prezidentských debat, se lze domnívat, že není podporovatelem odklonu od spalovacích motorů. (Český rozhlas, 2023)

Podle volebního programu z roku 2021 se hnutí SPD, na rozdíl od poslance Bašty, nedistancuje celkově od problematiky emisí, odmítá ale kompletní klimatickou neutralitu. Program deklaruje podporu snižování uhlíkové stopy a představuje konkrétní kroky, jakými to lze učinit. Například omezením provozu vybraných podniků nebo transferu mezi zeměmi Evropy. K odklonu od spalovacích motorů se program sice příliš nevyjadřuje, zároveň ale uvádí, že nepodporuje myšlenku přechodu na elektromobilitu. Zde se názor poslance a vyjádření programu shodují. Bašta problematiku elektromobility ale spojuje více s ohledem na dopad na životní úroveň obyvatel.

Program SPD je soustředěn spíše na ekonomické prostředky, které nepovažuje za dostatečné pro takto zásadní přechod.

Energetika, obnovitelné zdroje, konec uhlí a transformace: *Jaký je Váš názor na využívání jaderné energie jako alternativy k fosilním palivům z hlediska ochrany životního prostředí? Jaké jsou podle Váš největší výhody a nevýhody tohoto zdroje energie?*

Jaroslav Bašta považuje obnovitelné zdroje za dočasnou alternativu, kterou je potřeba doplnit některým ze stabilních zdrojů. U obnovitelných zdrojů vidí jako velké negativum to, že nejsme schopni přebytečnou energii ukládat do příslušných úložišť, ze kterých by bylo možné čerpat v případě energetického nedostatku. K jaderné energii samotné nebo energetickému mixu se tento poslanec nevyjadřuje. U obnovitelných zdrojů se zaměřuje spíše na ekonomická negativa než na pozitiva z hlediska šetrnosti vůči životnímu prostředí. (iDNES, 2023)

Volební program SPD se na rozdíl od Jaroslava Bašty jadernou energií zabývá alespoň na obecné úrovni. V případě postupného odklonu od uhlí si klade navíc konkrétní cíle, například navýšení výroby jaderné energie do určitého data. O tomto kroku poslanec Bašta nepojednává. Z programu lze usoudit, že SPD si uvědomuje důležitost jaderné produkce a vidí ji do budoucna jako vhodnou alternativu k energii z uhelných elektráren. O problematice skladování přebytečné energie z obnovitelných zdrojů se hnutí ve svém oficiálním prohlášení nezmiňuje. Program ani poslanec Bašta se nevěnují otázce zpracování jaderného odpadu, který je pro životní prostředí i zdraví lidí rizikovým faktorem jaderné produkce. O dopadech na životní prostředí nepojednává Jaroslav Bašta vůbec, oficiální program SPD víceméně na obecné rovině bez hlubších souvislostí.

Klimatická politika EU: *Jaký postoj zaujímáte k projektu EU Green Deal?*

Z odpovědi, kterou Jaroslav Bašta poskytl v reakci na dotaz v jedné z prezidentských debat vyplývá, že *Green Deal* vnímá jako nástroj pro likvidaci evropského průmyslu a vyspělé civilizace. Katastrofický scénář přijetí této evropské dohody připodobňuje k následkům čínského „Velkého skoku“. Pokud bychom se měli na základě *Green*

Dealu omezovat, aby došlo k naplnění cílů klimatické politiky EU, nebudeme dle Bašty schopni udržet krok se státy, které nedeklarují limity v oblasti vypouštění emisí apod. Omezování průmyslu by dle něj přineslo mimo jiné nárůst státního dluhu. Úpadek by zaznamenal nejen průmysl, ale i zemědělství a potravinová soběstačnost. O potravinové nezávislosti pojednává i volební program, ten ale uvádí, že díky omezení transferu mezi zeměmi Evropy – a tedy omezení emisí – lze český potravinový průmysl naopak posílit. V oblasti potravinové bezpečnosti, na kterou by mohla mít unijní klimatická politika vliv, se stanoviska programu a poslance rozcházejí. Problém, který navazuje na zemědělskou produkci, Bašta sledává i ve způsobu financování velkých agropodniků, které by *Green Deal*, z důvodu většího podílu na znečišťování životního prostředí, znevýhodnil oproti menším producentům. (iDNES, 2023)

Odmítavý postoj poslance Bašty vůči klimatické legislativě EU se zcela shoduje s názorem, který prosazuje hnutí SPD ve svém volebním programu z roku 2021. Poslanec však na rozdíl od programu uvádí konkrétní důvody, kterými obhajuje své stanovisko a nad problematikou klimatické neutrality uvažuje více v souvislostech. Z vyjádření poslance Bašty tak lze odvodit, co by bylo zapotřebí v klimatickém dokumentu EU změnit, aby pro něj byl závazek přijatelný. Volební program SPD ovšem informace o případných změnách neobsahuje. Můžeme se proto domnívat, že v případě pana poslance by bylo přijetí schůdné, pokud by došlo k určité revizi. V případě volebního programu SPD toto nelze hodnotit.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo srozumitelně představit dokumenty určující směr České republiky v oblasti udržitelného rozvoje, s ohledem na témata ekologie přiblížit a zanalyzovat volební programy vybraných politických stran, které po parlamentních volbách v roce 2021 získaly mandáty v Poslanecké sněmovně ČR a zhodnotit jejich konkrétnost. Výsledkem praktické části měla být komparace individuálních stanovisek jednotlivých zástupců hnutí či koalic s jejich volebními programy.

Teoreticko-analytická část nabízí ucelený přehled o tom, do jaké míry jednotlivé politické subjekty ochranu životního prostředí zohledňují, jak moc se hodlají podílet na klimatické politice EU a jaké kroky plánují učinit pro její posílení. Z analýzy vyplývá, že všechny strany zdůrazňují důležitost ochrany a principy udržitelnosti, míra zájmu se v různých oblastech ovšem výrazně liší. Nejkomplexnější volební program obsahující jednotlivé kroky, souvislosti, východiska a relevantní zdroje představuje nepochybně program koalice Pirátů a Starostů, která jako jediná u všech oblastí uvádí finanční a časovou náročnost realizace. Naopak hnutí SPD disponuje velmi stručným programem, který v oblasti environmentálních témat mnohdy postrádá dílčí kroky, o některých tématech, které byly podrobeny analýze, ani nepojednává. Zároveň se jako jediný z uvedených politických subjektů vymezuje proti jakýmkoliv krokům ve spolupráci s klimatickou politikou EU. Hnutí ANO a koalici SPOLU lze považovat za subjekty, které se na škále mezi koalicí PirSTAN a SPD pohybují spíše uprostřed. Oba subjekty velmi zohledňují ekonomická a bezpečnostní rizika a prosazují spíše cestu kompromisu.

Ačkoliv teoretická část práce nabízí strukturovaný přehled nejdůležitějších environmentálních oblastí, které byly podrobeny analýze, nutno zmínit jejich vzájemnou provázanost a komplexnost, která by se nepochybně dala zpracovat minimálně na úroveň diplomové práce. Přesto se domnívám, že se teoretickou část podařilo zpracovat srozumitelně a na vyšší úrovni než jen obecné. Základní cíl, kterým bylo poskytnutí uceleného přehledu vztahů politických subjektů vůči různým environmentálním tématům, byl tak v rámci teoretické části naplněn. Tato část by mohla být přínosem nejen pro voliče, pro které ve volbách hrají témata udržitelného rozvoje zásadní roli, ale obecně pro občany, kteří touží porozumět provázanosti témat ekologie, záměrům jednotlivých politických stran v této oblasti a tomu, jak může plnění předvolebních slibů ovlivnit jejich život.

Praktická část představovala poměrně náročnou složku bakalářské práce, která si žádala komunikaci s oslovenými poslanci a jejich ochotu rozhovoru věnovat čas. Vzhledem k tomu, že o rozhovor projeví zájem pouze zástupci koalice SPOLU a PirSTAN, u hnutí ANO a SPD bylo zapotřebí vycházet z rozhovorů, které zástupci těchto subjektů poskytli různým médiím, případně ze zveřejněných zasedání v Poslanecké sněmovně. S ohledem na omezený přístup k informacím tak nebylo možné provést komparaci u všech otázek, které byly položeny poslancům, se kterými byl veden osobní rozhovor. Přesto se podařilo získat alespoň část relevantních informací, na základě nichž bylo možné praktickou část dokončit. V případě poslanců Hellera a Vojtko se podařilo získat kompletní vyjádření a provést tak přehledné srovnání s volebními programy. Hlavní přínos praktické části bakalářské práce spočívá v porovnání, které ukazuje, že politik nemusí automaticky podporovat každý bod volebního programu. To může voličům poskytnout lepší vhled do politické reality a ukázat, že politici jsou jednotlivci s vlastními názory a rozhodovacími schopnostmi, a nemusí být zcela vázáni na stanoviska své strany. Tato část práce navíc opět dokazuje komplexnost otázek klimatické politiky. Do budoucna by se dala praktická část obohatit právě o názory jihočeských poslanců z hnutí ANO a SPD, případně o rozhovor s odborníky z MŽP či VŽP. Obzvláště v případě hnutí SPD by se mohlo jednat o zajímavé porovnání, které by tvořilo ideální protipól například vůči koalici PirSTAN. Zajímavá by mohla být také analýza plnění předvolebních slibů v oblasti ochrany životního prostředí.

Seznam použité literatury

Prameny

HUŠEK, Petr a Josef SMOLÍK. Politický systém a politické strany České republiky. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2019. ISBN 978-80-7509-665-4.

KOČÍKOVÁ, Pavla. Evropská unie a životní prostředí: politiky, strategie, legislativa. Ostrava: Montanex, 1998. ISBN 80-857-8098-4.

ŠIMEK, Miloslav. Zdravá půda pro budoucnost. Praha: Asociace soukromého zemědělství ČR, 2022.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2021a. *Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí. ISBN: 978-80-7212-648-4.

Periodika

JOSEF VAVROUŠEK. *Projekt DOL patří do muzea zajímavých kuriozit* [online], 1993. Brno, 1993: Ekologický institut Veronica [cit. 2023-04-12]. ISSN 213-0699. Dostupné z: <http://www.casopisveronica.cz/clanek.php?id=682>

KOVÁŘÍKOVÁ, Zdeňka. Jak lesy chrání vodu a chladí krajinu?. *Ekolist.cz* [online]. 26. 3. 2019 [cit. 2023-04-16]. ISSN 1802-9019. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/jak-lesy-chrani-vodu-a-chladi-krajinu>

TCHOBANOGLIOUS, George a Sintana VERGARA, © 2023. Municipal Solid Waste and the Environment: A Global Perspective. *Annual Reviews* [online]. 28. 6. 2012, 37(1), 277-309 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev-environ-050511-122532>

Internetové zdroje

ANO, 2021. Volební program. *Anobudelip.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2021/ano-volebni-program.pdf>

ANO, 2023. 3 hodiny a 10 minut. Kdo tohle dá celé, tak je frajer. *Youtube.cz* [online]. 2. 3. 2023 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=P8h_Wydi530&list=WL&index=8&ab_channel=ANO

ČESKÝ ROZHLAS, © 1997-2023. Duel Petra Pavla a Andreje Babiše. *Český rozhlas: Radiožurnál* [online]. Český rozhlas, 27. 1. 2023 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/duel-petra-pavla-a-andreje-babise-poslechnete-si-posledni-debatu-pred-8914749>

ČESKÝ ROZHLAS, © 1997-2023. Prezidentské finále na Radiožurnálu. Poslechněte si poslední debatu kandidátů na hlavu státu. *Český rozhlas: Radiožurnál* [online]. Český rozhlas, 12. 1. 2023 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/prezidentske-finale-na-radiozurnalu-poslechnete-si-posledni-debatu-kandidatu-na-8908437>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, © 2021. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021. *Volby.cz* [online]. Český statistický úřad, 2021 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps2?xjazyk=CZ&xf=1>

EVROPSKÁ RADA, © 2023. Balíček „Fit for 55“. *Evropská rada: Rada Evropské unie* [online]. Evropská unie, 29. 3. 2023b [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

EVROPSKÁ RADA, © 2023. Změna klimatu: jaké kroky EU podniká. *Evropská rada: Rada Evropské unie* [online]. Evropská unie, 7. 2. 2023a [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/climate-change/>

HNUTÍ DUHA, 2021. Ekologické organizace hodnotí volební programy a povolební plány politických stran. *Volby.hnutiduha.cz* [online]. Hnutí DUHA, 2021 [cit. 2023-04-12].

Dostupné z:

https://volby.hnutiduha.cz/sites/default/files/HD_ZK_Hodnoceni_predvolebnich_programu_2021.pdf

IDNES.CZ, © 1999-2023. Prezidentská debata. *iDnes.cz* [online]. MAFRA, a.s., 10. 1. 2023 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: https://tv.idnes.cz/rozstrel/prezidentska-superdebata-cely-zaznam.V230110_090626_idnestv_krr

KDU-ČSL, © 1997-2021. Mgr. Šimon Heller. *KDU-ČSL* [online]. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/o-nas/nasi-lide/poslanci/heller>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, © 2008–2023. Další krok k ochraně půdy v ČR: Začíná platit protierozní vyhláška. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 30. 6. 2021c [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_20210630

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, © 2008–2023. Ochrana ovzduší. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/ovzdusi>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, © 2008–2023. Zvláště chráněná území. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zvlaste_chranena_uzemi

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2021. Statut Platformy pro monitoring plnění SPŽP 2030. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2021b [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotního_prostředí/\\$FILE/OPZ_PUR-Statut_Platforma_pro_spzp_final-20211203.002.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_politika_zivotního_prostředí/$FILE/OPZ_PUR-Statut_Platforma_pro_spzp_final-20211203.002.pdf)

PIRÁTI A STAROSTOVÉ, 2021. Volební program. [online]. 2021 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.piratiastarostove.cz/documents/70/PIR%C3%81TI_A_STAROSTOV%C3%89_VOLEBN%C3%8D_PROGRAM.pdf

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. Ing. Viktor Vojtko, Ph.D. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=6791>

SPD, 2020. Politický dlouhodobý program SPD. *Svoboda přímé demokracie* [online]. Praha, 10.7.2021 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/program-vypis/#7267>

SPOLU, 2021. Volební program SPOLU. *SPOLU dáme Česko dohromady* [online]. 2021 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.spolu21.cz/assets/documents/program/program.pdf>

STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ. *Viktor Vojtko* [online]. 2023 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/volby/parlamentni-volby-2021/vojtko-viktor>

VICENTE, Alfredo Sánchez. Can transport come to TERMS with its environmental impact?. *European Environment Agency* [online]. Kodaň: European Environment Agency, 15. 12. 2015 [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: https://www.eea.europa.eu/articles/can-transport-come-to-terms?utm_medium=email&utm_campaign=Test&utm_content=Test+CID_f2eedcdbdb58e8056fe5a7dd2597a377&utm_source=EEA%20Newsletter&utm_term=Read%20more

Seznam příloh

Tabulky

Tabulka 1 - legenda k analýze	16
Tabulka 2 - výsledky dotazníku 1. část	17
Tabulka 3 - výsledky dotazníku 2. část	17

Otázky k rozhovoru

Ovzduší: *Jaký máte pohled, v souvislosti s přechodem na nízkouhlikové zdroje, na úplný odklon od spalovacích motorů?*

Odpady: *Jak účinně motivovat producenty plastových výrobků k redukci výroby nebo přechodu na udržitelné materiály?*

Zdraví lesů: *Podpořil/a byste návrh tohoto zákona? Proč ano/ne?*

„Zákaz těžby v lesních porostech, které jsou významné pro zachování biologické rozmanitosti.“

Voda v krajině a půda: *Mělo by používání čistě biologických prostředků v domácnostech podléhat uzákonění a z jakého důvodu?*

Chráněná území a druhy: *Jaká pozitiva a jaká negativa vidíte v rozšiřování zvláště chráněných území (CHKO, NP apod.)?*

Zemědělství a těžba surovin: *Jste pro zákaz používání pesticidů v zemědělství? Proč ano/ne?*

Doprava: *Jaký je Váš názor na projekt Kanál Dunaj-Odra-Labe?*

Energetika, obnovitelné zdroje, konec uhlí a transformace: *Jaký je Váš názor na využívání jaderné energie jako alternativy k fosilním palivům z hlediska ochrany životního prostředí? Jaké jsou podle Váš největší výhody a nevýhody tohoto zdroje energie?*

Klimatická politika EU: *Jaký postoj zaujímáte k projektu EU Green Deal?*

Přepis odpovědí – Mgr. Šimon Heller

Ovzduší:

„Mou osobní preferencí je minimum emisí, zároveň je potřeba se vždy dívat, jaké konsekvence s sebou přináší rozhodnutí odklonu. Z toho vyplývá, že v současném stavu nejsem zastáncem rychlého odklonu za každou cenu. Důvodem je situace na Ukrajině, domnívám se, že v současné době je primární bezpečnost. Ve chvíli, kdy by sem přišel Rusák, bude mu jedno, zda je rok 2035 nebo 2045, ať už co se týká konce spalovacích motorů, tak co se týká konce uhlí. Zároveň musí být konec spalovacích motorů navázán na alternativu, kterou je elektromobilita, vodík nebo syntéza. To znamená, že odklon od emisí podporuji z dlouhodobého hlediska a za dodržení výše zmíněných podmínek.“

Odpady:

„Výrobci jsou principiálně motivováni tím, co prodají. Zde se nám nabízí obrovský prostor pro edukaci. V současné době berou mladí lidé třídění většinou jako samozřejmost a automatickou činnost, v čemž vidím největší posun, protože ve chvíli, kdy to bude vyžadovat spotřebitel, tak se tomu byznys a výrobce spíše přizpůsobí. To je první cesta, nejsnadnější, nejdélnější a do jisté míry i nejefektivnější, protože to ti lidé budou chtít. Druhá cesta, která nemá přicházet ale jako primární, je potom určování nějakých limitů. Co se týká motivace z pozice státu, stát může promítat vznikající náklad – to je případ třeba elektrospotřebičů – do prodejní ceny. Což si myslím, že je obecně správná cesta a myslím si, že je dobře, pokud to není 90% ceny, ale u televize třeba 0,1 %, to znamená zanedbatelné, ale vytváříme tím prostor, jak zpracovávat odpady. Třetím poznatkem je, že se nám do budoucna bude měnit trh s odpady. Přejde zákaz skládkování, který se stále odsouvá a s odpadem se bude muset pracovat tak, že se bude muset likvidovat. V rámci Jihočeského kraje, konkrétně město České Budějovice a teplárna v jeho vlastnictví, aktuálně řeší stavbu, řádově za 8 miliard, na základní energetické využití odpadu. Z odpadu se bude následně vyrábět teplo a elektrina. Tím pádem se budeme dostávat do stavu, kdy generování odpadu bude představovat energetickou komoditu. Místo toho, abychom motivovali lidi nevytvářet odpad, tak do jisté míry se ten odpad stane energetickou komoditou. Což vnímám jako potencionální riziko, je zapotřebí s tím citlivě pracovat, protože základním cílem třídění není třídění, ale primárně nevytvářet odpad. Třídění přichází na řadu až po vyprodukování odpadu.“

Zdraví lesů:

„Nejsem odborníkem na životní prostředí, otázkou je, zda je pojem upraven zákonem. Ve chvíli, kdy se bavíme o zákazu těžby v lesních porostech, tak to defacto znamená, že se dostáváme na úroveň NP a říkáme, že by měl být porost ponechám přirozenému vývoji. Já jsem v souladu s tím, aby takovéto plochy byly, ale ta otázka je, kolik takových ploch chceme reálně mít. Ve chvíli, kdy se jedná o centralizovaný NP a problematiku poškození kůrovcem, souhlasím s tím, aby byl NP ponechán svému původnímu vývoji. Na druhou stranu problém vidím v tom, že se kůrovec dostává i za hranice NP a vzniká nám tak nárazníkové pásmo, kde se kůrovec množí i do hospodářských lesů a musí docházet k nějakým kompenzacím. Pokud je les na úrovni NP v bezzásahové zóně a dojde k napadení kůrovcem, hrozí poškození i okolních porostů. Pokud bychom taková území zřídili náletově po celém území ČR, domnívám se, že z hlediska lesního hospodářství by to představovalo poměrně velký problém. V současnosti je známa existence biokoridorů nebo biocenter regionálního nebo nadregionálního významu, kde je kácení schvalováno příslušným odborem životního prostředí. Myslím si, že to, jak to máme dnes nastavené, je rozumné. Domnívám se, že v případě plošného zákazu bychom se dostali do významných problémů z hlediska lesního hospodářství. Dle poznatků, které mám k dispozici a vzhledem k otázce se spíše přikláním k odpovědi ne.“

Voda v krajině a půda:

„I ve chvíli, kdy se jedná o produkt, který prokazatelně nemá negativní vliv na životní prostředí, nevidím důvod k uzákonění. Otázka mi není ale zcela jasná.“

Chráněná území a druhy:

„Jednoznačným pozitivem je zachování krajiny pro další generaci. Naší povinností je, abychom se o ni co nejvíce starali a považují za správné, že zde máme NP či CHKO. V současné době se řeší Soutok na jižní Moravě nebo vznik NP Křivoklátsko, což si myslím, že je správné rozhodnutí, které započala minulá vláda a pokračuje v něm ta současná. Myslím si, že to, že se rozhodneme část krajiny chránit přísnějším způsobem, je jednoznačně správné. Velký potenciál mají bývalé, a do budoucna i současné, vojenské prostory. Vzhledem k tomu, že do nich člověk nemůže, má krajina větší prostor pro to se rozvíjet, byť tam různě vybuchovala munice.“

Příkladem jsou Boletice, které v současnosti stále slouží jako vojenský prostor. Pokud do budoucna budeme vojenské prostory redukovat – příkladem jsou Brdy, ty jsou dnes CHKO – tak si myslím, že je dobré území hned podchytit a udržet ho pod nějakým stupněm ochrany. V případě Boletic to má jistá specifika, tam se například v tanky vyježděných tůních vyskytují nějaké vodní živočichové, cvičí se ale méně a méně, tanky jezdí také méně a ekologové naléhají na armádu, aby tůňky tanky projížděla i nadále. Proti tomu existuje protiargument, že už se nejedná o původní přirozený proces. Jsem ale jednoznačně pro rozšiřování, pozitiva jsou nesporná. Hlavní negativum vidím v tom, že už dnes se jisté části regionů vylidňují, bývalé Sudety jsou tím zasažené nejspíše nejvíce. Ve chvíli, kdy se nám vylidní region, kde nejsou služby, mladí lidé odchází, zavedením stupně ochrany ještě více tamním lidem znepříjemňujeme život. Je náročnější postavit barák, silnici a další věci, které s tím souvisí. To může lidi odradit od života tam. Typickým příkladem je stavební řízení. Ve chvíli, kdy chce člověk stavět v CHKO, je získání stavebního povolení podstatně náročnější. To může mít i vliv na cenu, stavba se vlivem opatření může také prodražit. Díky tomu můžeme region ještě více zatížit. To si myslím, že je největší protiargument, který mimochodem zazníval i od starostů obcí z Novohradska.“

Zemědělství:

„Ano, jednoznačně. V Německu jsou pesticidy již zakázány, v Česku je to rozběhlé též dlouhodobě. A vím, že spousta zemědělců, kteří chtějí dodávat například do toho Německa, už v dnešní době pesticidy nepoužívá. Zároveň je potřeba zmínit, že v souvislosti s ubíráním chemie v přírodě – a to je jednoznačně správně – se musíme dívat na ekonomiku a co takové rozhodnutí udělá. Budeme mít nižší výnosy na hektar a nespíme se dostat do stadia, kdy si řekneme, že to sice zemědělce zlikviduje, ale přírodě to pomůže. Obecně trend konce pesticidů podporuji.“

Doprava:

„Jednoznačně negativní. Projekt, podle informací, které mám a které jsem si byl schopen dohledat, je neekonomický. To znamená, že nedává logiku z ekonomického hlediska, byť vím, že jsou studie, které říkají opak. Z toho, co jsem si – z pozice poslance – vyžádal a dokázal načíst se domnívám, že tomu tak opravdu není. Navíc zásah do životního prostředí je v tomto případě natolik zásadní, že by ekonomický přínos musel být podstatně vyšší. Tím nechci

porovnávat ekonomické výnosy s cenou přírody. Jsem ale přesvědčený, že například výstavba dálnice D3 má smysl, dopad na životní prostředí to samozřejmě nemá pozitivní, ale myslím si, že přínos je vyšší než negativa zásahu. Přínos kanálu je minimálně sporný.“

Energetika, obnovitelné zdroje, konec uhlí a transformace:

„Domnívám se, že chceme-li nahradit uhlí – a to je z mého pohledu správné rozhodnutí – nemyslím si, že je dobré s tím spěchat úplně na úkor bezpečnosti. Protože si myslím, že bezpečnost je vždy prvořadá. Nicméně náhrada za uhlí je podle mého reálná v současné době primárně jadernou energií. A to nejenom velkou jadernou energií, ale i novými modulárními elektrárnami, které aktuálně nejsou v tržním provozu, v Americe již ale experimentálně fungují. V Jihočeském kraji se tomu snažíme jít napřed. Myslím si, že z hlediska absolutního dopadu na životní prostředí je jaderná energetika jedna z nejbezpečnějších, z hlediska ekonomiky také jedna z nejefektivnějších. Obnovitelné zdroje dávají logiku v případě vhodného umístění. Jsou například na střeše, ne na polích. Nicméně u obnovitelných zdrojů je problém v tom, že ve chvíli, kdy nám začne svítit a foukat, energie je, ve chvíli, kdy je bezvětří nebo málo sněží, výkyvy jsou pro síť těchto zdrojů katastrofální. Ve chvíli, kdy neumíme energii z obnovitelných zdrojů někam uložit ve světovém měřítku, tak musíme přemýšlet nad zdroji, které představují stabilitu a dokážou nám vykrýt špičky. V tom je mimochodem skvělý plyn, ve vykrývání špiček, ale to představuje problém z hlediska emisí i z hlediska bezpečnosti. Plyn se historicky odebíral z Ruska. Takže za mě jednoznačně podpora jaderné energie. V současné době v tom vidím asi jedinou cestu, která se nám ukazuje, v kombinaci s obnovitelnými zdroji energie.“

Klimatická politika EU:

„Mírně pozitivní. Směr je vytyčen správně, vždycky je důležitá cesta a to, aby si to všichni vzali za své. I když se jedná o geniální nápad, problém nastává ve chvíli, kdy záměr národ nepřijme za svůj, začne vymýšlet kličky, kterými to obejít. Výsledný efekt bude tím pádem velmi malý. Základnímu konceptu Green Dealu vyjadřuji souhlas, kritičtější jsem k materiálu Fit for 55 a to proto, že směr správný, ale bezpečnost na prvním místě. Ve chvíli, kdy nezajistíme bezpečnost ČR, jsou nám tyto materiály v podstatě k ničemu. To znamená, že je potřeba dělat veškeré kroky, včetně odklonu od uhlí, s velkou opatrností a obezřetností. V současné chvíli, kdy se pár kilometrů od našich hranic bojuje – našťásti energetická krize je momentálně

zažehnána – se domnívám, že energetická politika by měla udělat dočasnou výjimku z Green Dealu nebo přechodné ustanovení. Bylo by bezesporu nezodpovědné, kdybychom se snažili držet odklonu od uhlí nebo od spalovacích motorů a díky tomu bychom se dostali do problémů, které by se týkaly energetické bezpečnosti. “

Přepis odpovědí – Ing. Viktor Vojtko, Ph.D. (STAN)

Ovzduší:

„V této oblasti bych to zarámoval asi tak, že z mého pohledu je hlavním cílem omezení emisí a spalovacích motorů. Tak, jak jsou spalovací motory nastaveny teď, že spotřebovávají fosilní paliva, tak to samozřejmě představuje značný problém. V principu nemám nic proti tomu, abychom se od tohoto typu spalovacích motorů do budoucna oprostili. Respektive si myslím, že je to nutné pro dekarbonizaci ekonomiky a dosažení klimatických cílů. Na druhou stranu bych nevyloučil spalovací motory jakožto technologii komplet. Tak, jak této problematice rozumím, mohou existovat spalovací motory na vodík, které nevedou k produkci CO₂ a tím pádem bych nebyl pro omezení na úrovni technologií, ale tak, aby to splňovalo základní cíl, kterým je zamezení spalování CO₂ a jiných škodlivých látek. Z tohoto pohledu nemohu říct, že bych byl pro úplný odklon od spalovacích motorů, ale od spalovacích motorů, který využívají fosilní paliva a nejsou z pohledu produkce CO₂ neutrální. “

Odpady:

„Z pohledu výsledku si musíme říct, čeho chceme dosáhnout. Zde se setkávají dvě oblasti, jedna z nich je produkce plastových výrobků, které by se měly následně zpracovat zpět. To znamená recyklace a znovuvyužití. Což může v podstatě znamenat, že redukce by nemusela být do budoucna tolik potřebná. Co se týče náhrady zdrojů, tak stejně, jako v ostatních oblastech, regulace může spočívat ve větším zdanění nebo se nastaví nějaké technické standardy určující, co se smí používat a co ne. Myslím si, že k tomu víceméně směřujeme. Klasickým příkladem jsou plastová brčka, tam ta regulace zafungovala úplně skvěle. V ostatních oblastech se na tom velmi intenzivně pracuje. V rámci legislativy se v současnosti také zvažuje jistá forma zálohování jednorázových obalů, což může být další faktor omezující plýtvání a dostávání

plastových obalů tam, kam se dostávat nemají. To jsou základní principy, jakými distributory motivovat.“

Zdraví lesů:

„Tohle je dost obtížné, protože otázkou je, co znamená pojem „významné pro zachování biologické rozmanitosti.“ Tento zákon by měl mít jasně definovaná kritéria, kterých by se týkal. V tomto případě, kdy nevím, jak je nastavena významnost a co přesně znamená, nejsem schopen říci, zda bych zákon podpořil či ne. Zároveň to samozřejmě souvisí s nějakou politikou a kontextem, ve kterém to je. Bez toho to nelze posoudit.“

Voda v krajině a půda:

„První záležitostí, se kterou mám trochu problém je fakt, že to, že je něco čistě biologické, ještě neznamená, že to je šetrné k životnímu prostředí. Chemické zároveň nemusí nutně znamenat škodlivé pro životní prostředí. Zde bych se opět díval na cíl, kterého chceme dosáhnout. Čili redukce znečištění z domácností. Nejsem si jist, zda je toto správná cesta k jeho dosažení. Nejsem odborníkem na tuto oblast a sice si dovedu představit, že by to mohlo být lepší, ale bez hlubší analýzy a specializace nejsem schopen se rozhodnout, zda to na uzákonění je či není.“

Chráněná území a druhy:

„Pozitiva jsou bezesporu v tom, že můžeme tímto krokem zachovat biodiverzitu uceleného území, kterou tam máme. Řada druhů potřebuje nějaký prostor a pokud se jedná o území chráněné z větší části, rozhodně to vytváří lepší podmínky pro přežívání druhů a jejich rozmnožování. Co se týče negativ, samozřejmě se to týká lidských aktivit, které budou zřízením takového území narušeny. Aby mohlo území fungovat tak, jak má, musí se omezit lidská aktivita. Pokud ho rozšíříme, s velkou pravděpodobností zasáhneme oblast, kde ta lidská aktivita je. Ať už proto, že tam lidé bydlí či provozují podnikání apod. Pravděpodobně to bude velmi narážet na místní zájmy. Pro zajímavost uvádím příklad přípravy NP Křivoklátska, kde je reakce okolních obcí velmi negativní a prakticky odmítali jednat s MŽP o jakémkoliv záměru podobného typu. To si myslím, že je zásadní negativum. Jak vůbec přesvědčit obyvatele, obce a případně o podnikatele o tom, že je potřeba území chránit nebo ho rozšířit oproti stávajícímu

stavu. S tímto se přiznám, že nevím, jak nakládat. Stát by nejspíše musel vymyslet nějaké kompenzace. Zákonem to určit lze, ale reakce z území bude vždy silná.“

Zemědělství:

„Určitě nejsem pro zákaz pesticidů. V současnosti se nacházíme v komplikované době. Nevíme, co nám přinesou klimatické změny z pohledu dopadu na zemědělskou produkci, tak i jiné změny, které nastávají. Pesticidy jsou bezesporu nástrojem, který může velmi výrazným způsobem zajistit to, že budeme mít potřebnou zemědělskou produkci potřebnou pro uživení našich obyvatel. Na druhou stranu si myslím, že lze zaznamenat pokrok v šetrnosti pesticidních výrobků. Je na výběr z různých druhů, některé z nich budou mít pravděpodobně podstatně menší dopad na životní prostředí, zároveň dochází k rozvoje technologií v zemědělství a digitalizace, která umožňuje používat pesticidy jinak, než tomu bylo dříve. Ne plošně a s použitím menšího množství. Zároveň si myslím, že se mohou měnit způsoby zemědělství, které povedou k menšímu používání pesticidů. Nemyslím si ale, že bychom v současnosti měli pesticidy plošně kompletně zakázat. Cestu vidím v postupném omezování, například pomocí zlepšování technologií, náhradou za biologické ošetření apod. Nedovedu si představit, že bychom je ale zcela vyloučili. Některé možná ano, například ty, které se prokazatelně dostávají tam, kam nemají a mají negativní dopady na zdraví lidí nebo životní prostředí, ale ne plošně.“

Doprava:

„Negativní, jsem rád, že se zastavil. Myslím si, že projekt nedává smysl. Opatření a negativa jsou z mého pohledu příliš velká.“

Energetika, obnovitelné zdroje, konec uhlí a transformace:

„Myslím si, že jaderná energie do mixu zdrojů energie s minimalizací využití fosilních paliv rozhodně patří. Velkou otázkou je, v jaké podobě. Zda se má jednat o formu velkých jaderných elektráren nebo malých modulárních reaktorů. To se v blízkých desetiletích nejspíše ukáže. Nicméně vzhledem k tomu, že u energetiky obecně platí, že jsou potřeba zdroje, které jsou jak stabilní povahy tak ty nestabilní, jako je u nás slunce nebo vítr. My nemáme takové kapacity, abychom u nás stavěli vodní elektrárny, které stabilní mohou být, tak pro nás z principu jako další stabilní zdroj, který mimo fosilní přichází v úvahu, jsou elektrárny. Situace u nás, kolem

roku 2030, bude dost nepříjemná, pokud budeme omezovat další fosilní zdroje. Nevýhodou velkých elektráren je doba jejich zbudování a jejich nákladnost. Dalším negativem je jaderný odpad, na druhou stranu si nemyslím, že by situace s odpadem byla nějak drastická. Zároveň to vypadá, že v nějaké dohledné době vzniknou technologie, které budou schopny tento odpad zpracovat takovým způsobem, aby to nevytvářelo dlouhodobé riziko. Za Českou republiku, zemi relativně průmyslovou, která nemá k dispozici takové možnosti jako je větrná energie, jako mají přímořské země, nebo pro jiné udržitelné zdroje, tak jaderná energetika má své místo.“

Klimatická politika EU:

„Souhlasím zcela určitě s cíli. V případě snížení produkce CO₂ se samozřejmě jedná o širší celosvětovou záležitost, nejen o záležitost Evropské unie. K čemuž by Evropa měla přispět, zároveň není ale největším z producentů CO₂ a samotné úsilí Evropy na tento globální cíl nestačí. Zároveň je důležité zmínit, že mnoho produktů, které se importují do Evropy z rozvojových zemí, vytvářejí uhlíkovou stopu někde jinde, ale spotřebovávají se tady. S cílem souhlasím, otázka je ovšem provedení a to, zda je Green deal nastaven ve všech ohledech správně. To se bude samozřejmě ještě revidovat a upravovat. Nechci být dogmatický, že Green deal je dobře nebo špatně. Obsahuje dobré prvky i ty, které je zapotřebí revidovat, což už se momentálně děje na základě aktuální situace. Příkladem je válka na Ukrajině. Realizace bude zřejmě o něco jiná, než bylo původně zamýšleno.“